

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta mezinárodních vztahů

Obor: Mezinárodní obchod

**Visegrádská skupina: vývoj a současné
formy spolupráce**

Diplomová práce

Vypracovala: Bc. Kamila Zelená

Vedoucí práce: doc. Ing. Ingeborg Němcová, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Visegrádská skupina: vývoj a současné formy spolupráce*“ vypracovala samostatně. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne 6.5.2013

.....

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce, doc. Ing. Ingeborg Němcové, CSc., za odborné vedení a cenné připomínky. Dále bych chtěla poděkovat příteli Karlovi a rodině za podporu během celého studia.

Obsah

Seznam zkratek	2
Úvod	3
1 Visegrádská skupina	6
1.1 Vznik a cíle Visegrádské skupiny	6
1.2 Vývoj Visegrádské skupiny	9
1.2.1 Vývoj Visegrádské skupiny v letech 1991 – 1992	9
1.2.2 Vývoj Visegrádské skupiny v letech 1993 – 1998	11
1.2.3 Vývoj Visegrádské skupiny v letech 1998 – 2004	15
1.2.4 Vývoj Visegrádské skupiny po vstupu do EU	17
1.3 Polsko	20
1.4 Mezinárodní visegrádský fond	22
2 Země Visegrádské skupiny v EU	26
2.1 Hlasovací síla Visegrádské skupiny v Radě EU	30
2.2 Východní partnerství a země Visegrádské skupiny	38
2.3 Předsednictví zemí Visegrádské skupiny v Radě EU	43
3 Reálná spolupráce Visegrádské skupiny	46
3.1 Vstup zemí Visegrádské skupiny do schengenského prostoru	46
3.2 Finanční rámec Evropské unie	49
3.3 Spolupráce Visegrádské skupiny v energetické bezpečnosti	53
3.3.1 Budoucnost ropovodu Družba	62
3.4 Bezpečnostní a obranná spolupráce	65
3.5 Rozbor spolupráce zemí Visegrádské skupiny	69
Závěr	72
Literatura	75
Seznam tabulek	87

Seznam zkratek

Benelux	Regionální sdružení Belgie, Nizozemska a Lucemburska
CEFTA	Central European Free Trade Agreement Středoevropská dohoda volného obchodu
ČR	Česká republika
ČSFR	Česká a Slovenská federativní republika
EMU	Evropská měnová unie
EPS	Evropská politika sousedství
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
FIDESZ	Strana mladých demokratů (Maďarsko)
KBSE	Konference pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
MVF	Mezinárodní visegrádský fond
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NATO	North Atlantic Treaty Organization Severoatlantická aliance
ODS	Občanská demokratická strana
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
Rada EU	Rada Evropské unie
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SIS	Schengenský informační systém
SSSR	Svaz sovětských socialistických států
VP	Východní partnerství
V3	Visegrádská skupina (Česká republika, Maďarsko, Polsko)
V4	Visegrádská skupina (Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko)
V4+	spolupráce zemí V4 se zeměmi střední a východní Evropy
V4BG	V4 Battle Group Bojová skupina Visegrádské skupiny
V4EaP	Visegrad 4 Eastern Partnership Program

Úvod

Visegrádská skupina označuje spolupráci čtyř postkomunistických zemí střední Evropy, a to České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Tyto státy spojuje nejen geografická blízkost, ale i historické dění a kulturní dědictví. Určitá spolupráce se odehrávala už ve 14. století. Mezi polským, českým a maďarským panovníkem byla tehdy dojednána spolupráce v politických a obchodních podmínkách. Na tuto skutečnost později navázaly již zmíněné čtyři státy (do rozdělení Česko-slovenské federativní republiky v roce 1993 bylo uskupení označováno jako trojka) 15. února 1991, kdy byla podepsaná Visegrádská deklarace, ve které se země dobrovolně zavázaly ke spolupráci v nejdůležitějších oblastech.

Jelikož tématu Visegrádská skupina není veřejností ani médií věnována příliš velká pozornost a častokrát někteří ani nevědí o její existenci, zvolila jsem si proto téma „*Visegrádská skupina: vývoj a současné formy spolupráce*“ jako problematiku mé diplomové práce. Částečně lze toto pochopit, protože všechny čtyři zmíněné státy byly součástí východního rozšiřování EU. Tím byl naplněn jeden ze základních cílů deklarace z roku 1991, které si země předsevzaly a může se zdát, že vstupem do EU toto uskupení zaniká.

Hlavním cílem diplomové práce je poukázat na fungování a smysl Visegrádské skupiny i po splnění stanovených cílů a zjistit charakter její spolupráce. Dále se budu snažit představit oblasti spolupráce, ve kterých Visegrádská skupina dosáhla prokazatelných úspěchů díky této kooperaci.

Diplomová práce se bude skládat ze tří kapitol, které se dále dělí do podkapitol. První kapitola se bude věnovat samotné charakteristice Visegrádské skupiny, aby bylo poté možné navázat spoluprací zemí. První část se bude zabírat vznikem a cíli tohoto uskupení a historickým vývojem od vzniku až do současnosti. Historický vývoj je rozdělen do tří fází podle intenzity spolupráce. Druhá část této kapitoly se bude věnovat pozici Polska a jediné instituci, a to Mezinárodnímu visegrádskému fondu, který poskytuje finanční prostředky na jednotlivé programy.

Druhá kapitola diplomové práce, která je rozdělena do tří podkapitol, se bude zabývat otázkou postavení Visegrádské skupiny v EU. První část se bude věnovat hlasovacímu potenciálu Visegrádské skupiny v Radě EU a jaká existuje možnost pozitivního i negativního hlasování v unijních záležitostech. Mezi ně také patří Evropská politika sousedství (EPS), která zajišťuje vztahy se zeměmi bývalého SSSR, jakožto východními sousedy EU. Protože východní hranici tvoří tři země z Visegrádské skupiny, je přirozené, že se budou aktivně do projektu EPS zapojovat. Tato angažovanost následně pomohla k vytvoření Východního partnerství, které představuje užší spolupráci se zeměmi na východ od EU. Právě tímto tématem se bude zabývat druhá část této kapitoly. Závěr druhé kapitoly bude věnován předsednictví zemí Visegrádské skupiny v Radě EU. V čele Rady EU se postupně vystřídaly tři země Visegrádské skupiny, které měly možnost toto uskupení zviditelnit a ukázat, že ve střední Evropě existuje funkční regionální spolupráce.

Závěrečná kapitola se bude už věnovat konkrétním oblastem, ve kterých Visegrádská skupina dosáhla spoluprací určitých úspěchů. Pozornost bude věnována vstupu zemí Visegrádské skupiny do schengenského prostoru, při kterém díky společnému postupu dosáhly vstupu ve stanovený termín. Druhým problémem, ve kterém země zafungovaly jako celek, bylo rozhodování o podobě finančního rámce EU na období 2007 - 2013 a určité prvky spolupráce se objevují také při projednávání finanční perspektivy na další období, a to pro léta 2014 - 2020. Jiným úspěchem je spolupráce v oblasti energetické bezpečnosti, která patřila již od samého začátku existence Visegrádské skupiny k prvotním cílům, ovšem ke skutečné spolupráci dochází teprve v posledních letech. Třetí kapitolu pak bude uzavírat bezpečnostní a obranná spolupráce, která se prozatím nesetkávala s příliš pozitivním hodnocením. Možným obratem by mohlo být založení společné vojenské jednotky Battle Group, která by měla být vytvořena do roku 2016.

V diplomové práci budou použity následující metody práce: logicko-historická metoda, syntéza, analýza, syntetická klasifikace, indukce, deskripce a komparace.

Při zpracování diplomové práce budou použity knižní i elektronické zdroje. Vzhledem k aktuálnosti tématu je převážně využit internet, protože informace v tištěné podobě se stávají rychle zastaralými. Nejvíce bude čerpáno z oficiální stránek Visegrádské skupiny, Mezinárodního visegrádského fondu, Ministerstva zahraničních věcí ČR a dalších různých českých a zahraničních zdrojů.

1 Visegrádská skupina

Visegrádská skupina, někdy také označována jako Visegrádská čtyřka, je volné sdružení států střední Evropy - České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Důvodem vzniku tohoto uskupení nebyla jen geografická blízkost těchto států, podobné kulturní tradice a společná historie, ale převážně snaha vymanit se ze závislosti na bývalém Sovětském svazu a začlenit se do stabilních evropských struktur.¹

1.1 Vznik a cíle Visegrádské skupiny

Na přelomu 80. a 90. let existovalo několik důvodů, které vedly tehdejší Československo, Maďarsko a Polsko ke společnému řešení podobných problémů a následnému vytvoření Visegrádské skupiny.

Po rozpadu Východního bloku se začaly objevovat společné zájmy týkající se zahraniční politiky. Projevil se společný zájem na odstranění závislosti na bývalém Sovětském svazu a jeho veškerých přežitků a zároveň tyto státy spojovala obava z možného obnovení sovětského vlivu. Proti těmto problémům učinila nově vznikající kooperace následné kroky:²

- odsun sovětských vojsk z území těchto států
- rozpuštění Varšavské smlouvy a RVHP
- uzavření nových bilaterálních dohod s SSSR
- postupné snižování ekonomické závislosti na Sovětském svazu

Kromě zájmu Československa, Maďarska a Polska na fungování vznikající spolupráce, byl zjevný zájem i západních zemích, neboť země střední Evropy byly přímými sousedy zemí, které byly začleněny do západních evropských struktur.

9. dubna 1990 se konala první schůzka těchto tří středoevropských států, jejíž iniciátorem byl československý prezident Václav Havel. Kromě prezidentů Československa (V. Havel), Polska (W. Jaruzelski) a Maďarska (M. Szüros) se setkání

¹ ORT, A.: *Česká republika a její sousedé*. Praha: VŠE, 1995, str. 37

² LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str. 12

v Bratislavě zúčastnili i ministerští předsedové a ministři zahraničí a jako pozorovatelé byli pozváni zástupci Rakouska, Itálie a Jugoslávie. I když všechny tři strany měly podobné cíle (zajištění stability a bezpečnosti regionu), problémem byly velké rozdílové názory. Jednání byla tedy velmi složitá a komplikovaná.³ Ačkoliv schůze nepřinesla očekávané výsledky⁴, byl vytvořen základ pro další schůze a porady. Začalo postupně docházet k setkání představitelů členských zemí na různých úrovních, od prezidentů přes premiéry, jednotlivé ministry až po členy různých komisí.

Impulem předcházejícím oficiálnímu vzniku Visegrádské skupiny byla schůzka v Budapešti 11. února 1991, jejíž výsledkem bylo dohodnutí se na několika okruzích vzájemné budoucí spolupráce.

Společná deklarace byla podepsána 15. února 1991 v maďarském městě Visegrád, která nese název „Deklarace o vzájemné spolupráci na cestě evropské integrace“ (Visegrádská deklarace), kterou podepsali prezident ČSFR Václav Havel, premiér Maďarska József Antall a prezident Polska Lech Walesa. Nově vzniklá skupina byla pojmenovaná jako „Visegrádská trojka“, avšak po vzniku samostatné České a Slovenské republiky v roce 1993 byla přejmenována na „Visegrádskou čtyřku“. Výběr místa podpisu byl záměrný, neboť se zde v roce 1335 setkal český, polský a maďarský král kvůli politické a obchodní spolupráci.⁵

Ve Visegrádské deklaraci z roku 1991 byly dohodnuty stěžejní cíle, jejichž dosažení bylo pro signatáře klíčové:⁶

- obnovení státní suverenity, demokracie a svobody
- odstranění veškerých společenských, ekonomických a duchovních přežitků totalitního systému
- nastolení parlamentní demokracie, moderního právního státu a respektování lidských práv a základních svobod
- vybudování tržní ekonomiky

³ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str. 24-27

⁴ ČSFR předpokládalo vznik úzké a efektivní vzájemné spolupráce

⁵ Visegrad Group. *Historie V4*. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/historie>>

⁶ Visegrad Group. *Visegrad Declaration 1992*. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412>>

- zapojení se do evropského hospodářského a politického systému a systému právního a bezpečnostního

Uvedené body představují spíše směr, který by státy měly následovat, aby se dokázaly adaptovat na nové poměry v Evropě nastolené rozpadem sovětského bloku a přiblížit se tak k integraci do evropských struktur. V závěru Visegrádské deklarace jsou uvedeny i praktické kroky, kterými by se měli řídit:⁷

- snaha o harmonizaci úsilí týkající se spolupráce s evropskými institucemi a nastolení pravidelných konzultací o otázkách bezpečnosti členských států
- vytvoření vztahů mezi občany, institucemi, církvemi a společenskými organizacemi členských států
- podpora volného pohybu kapitálu a pracovních sil na základě vytvoření volného obchodu
- rozvoj vzájemného volného obchodu se zbožím a službami, rozvoj infrastruktury, energetických systémů, telekomunikačních sítí a spolupráce v oblasti ekologie
- zajistit podmínky pro rozvoj spolupráce podniků a zahraniční kapitálové investory
- zajištění rovnoprávnosti národnostním menšinám žijícím na jejich území

Spolupráce zemí středoevropského regionu není založena na mezinárodně - právně závazné mezinárodní smlouvě, proto plnění dohodnutých závazků je dobrovolné.

Visegrádská skupina nemá také jasně stanovenou institucionální strukturu. Ačkoliv dochází k pravidelným setkáním nejvyšších zástupců uvedených zemí, premiérů, ministrů a dalších státních úředníků, nelze toto chápat jako institucionální rámec. Jedinou stálou institucí je Mezinárodní visegrádský fond založený v roce 2000. Pokud bychom tedy chtěli zařadit Visegrádskou skupinu mezi formy regionální spolupráce a integrace, označili bychom ji jako regionální fórum, které má pouze konzultační charakter při dosahování stanovených cílů a priorit.⁸

⁷ Visegrad Group. *Visegrad Declaration 1992*. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412>>

⁸ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská spolupráce před vstupem členských zemí do EU*. 2010-01. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=rst&pdf=29.pdf>>

1.2 Vývoj Visegrádské skupiny

Vývoj Visegrádské skupiny lze rozdělit do čtyř fází. První etapu vývoje lze datovat od vzniku Visegrádské skupiny 15. února 1991 do konce roku 1992. Tuto fázi můžeme charakterizovat jako aktivní spolupráci s cílem zajištění bezpečnosti a stability středoevropského regionu. Druhá fáze vývoje (1993 – 1998) je typická hlavně utlumením spolupráce. Vztahy mezi zeměmi ochladly a převažovaly individuální přístupy. K oživení spolupráce dochází až po roce 1998. Třetí fáze končí vstupem zemí Visegrádské skupiny do EU. Tímto začala poslední etapa vývoje, která trvá doposud.

1.2.1 Vývoj Visegrádské skupiny v letech 1991 – 1992

S první myšlenkou spolupráce vystoupil poprvé československý prezident Václav Havel v lednu 1990, který veřejně promluvil o „*trilaterální koncepci návratu do Evropy*“⁹ (Lukášek 2010, str. 16). Polsko tuto myšlenku spolupráce uvítalo, neboť to mohlo pro něj znamenat možnou cestu k tomu, aby se stalo regionální mocností. Maďarsko zaujalo spíše rezervovaný postoj k předložené myšlence spolupráce. Jedním z důvodů byla preference rozvoje Alpsko – jadranské spolupráce, která ale kvůli krizi v Jugoslávii začínala ztrácet na dynamice. Druhým důvodem byly rostoucí spory týkající se maďarské menšiny žijící na Slovensku a spory týkající se hydroelektrárny Gabčíkovo – Nagymaros.

9. dubna 1990 se konala již zmíněná první schůzka prezidentů Československa, Maďarska, Polska a také představitelů dalších zemí (Itálie, Rakouska a Jugoslávie). Tímto byl odstartován proces integrace zemí Visegrádské skupiny do evropských struktur.

Ukázalo se, že země Visegrádské skupiny mají zájem na společné koordinaci týkající se integračního procesu vstupu do EU a začlenění se do NATO. Tyto společné kroky se osvědčily hlavně v diplomatické oblasti, a to zejména během jednání o změně bilaterálních smluv se Sovětským svazem. Sovětský svaz se snažil zabránit vstupu zemím bývalého východního bloku do evropských integračních struktur. Jedním

⁹ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str. 16

z pokusů byl kromě revize stávajících bilaterálních dohod ve prospěch Sovětského svazu také pokus o puč v srpnu 1991. Tímto se ovšem naopak spolupráce zemí Visegrádské skupiny ještě více zintenzivnila, a to především z obavy možného budoucího vývoje. Poté byl členskými zeměmi založen Stálý výbor na úrovni náměstků ministrů zahraničních věcí, jehož hlavním úkolem byla koordinace bezpečnostní politiky jednotlivých států.

Vedle zajištění bezpečnosti v regionu, čímž byl naplněn jeden ze základních cílů Visegrádské deklarace, bylo také dosaženo shody o budoucím členství v EU a NATO. V prosinci 1991 země Visegrádské skupiny společně podepsaly evropské (asociační) dohody s ES a dohodly se na společném podání přihlášky do EU¹⁰. Dále byla zavedena neformální jednání na úrovni velvyslanců a zástupců Visegrádu s dalšími mezinárodními organizacemi, např. OSN, KBSE nebo se zeměmi Beneluxu. Ačkoliv se zdálo, že je spolupráce členských zemí na dobré úrovni, objevovaly se i nemalé problémy a spory. Některé problémy se objevily v oblasti hospodářské. Ukázalo se, že v této oblasti nefungovala vzájemná spolupráce a každý stát jednal individuálně. Zatímco Maďarsko poukazuje na náskok v ekonomických reformách, Polsko se stále prezentuje jako vůdce v regionu.¹¹

¹⁰ Evropské společenství uzavřelo dohody se zeměmi Visegrádské skupiny ve stejný den najednou. Tento krok lze vnímat spíše jako vyjádření podpory spolupráci těmto čtyřem zemím a jejich společnému projektu než jako samotný výsledek společného jednání. Nakonec ale každá země postupovala v integračním procesu samostatně, které vyvrcholilo individuálním podáním žádostí o vstup do EU. Maďarsko a Polsko podalo žádost v dubnu 1994, Slovensko v roce 1995 a Česká republika v lednu 1996.

¹¹ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str. 23-24

1.2.2 Vývoj Visegrádské skupiny v letech 1993 – 1998¹²

V červnu 1992 proběhly parlamentní volby v ČSFR, ve kterých jak v České republice, tak i na Slovensku zvítězily politické strany, které nebyly nakloněny k další spolupráci Visegrádské skupiny. V České republice vyhrála parlamentní volby Občanská demokratická strana (ODS) v čele s Václavem Klausem a na Slovensku pak zvítězilo Hnutí za demokratické Slovensko vedené Vladimírem Mečiarom. Oba politici se v zápětí dohodli na rozdělení ČSFR na Českou a Slovenskou republiku k 1.1.1993. Nástupnickým státem se stala Česká republika, která zůstala členem Visegrádské skupiny. Nově vzniklé státy musely z důvodu rozdělení opět jednat o vstupu do Rady Evropy¹³, EU nebo OSN, ale vznikly také nové právní, ekonomické a hospodářské problémy. Zároveň byla oslabeno mezinárodní postavení obou zemí.

Od tohoto okamžiku vazby mezi jednotlivými státy spíše oslabovaly, proto je toto období charakteristické spíše prosazováním individuálních zájmů jak v zahraničně – politické oblasti, tak i v oblasti integračních procesů.

Ačkoliv v Polsku docházelo ke značným změnám na politické scéně, prakticky všechny významné politické strany podporovaly koncept Visegrádské skupiny. Varšava považovala tuto spolupráci jako možný prostředek k rozvoji dobrých vztahů s okolními státy a tím vytvoření stabilního politického prostředí. Vedle bezpečnostního důvodu, kterými byla obava z vývoje na území bývalého Sovětského svazu, byl Visegrád považován i za první krok k návratu do Evropy. Ovšem po parlamentních volbách v září 1993 se politická scéna zcela obrátila. Zájem o spolupráci v rámci Visegrádu začal opadat a Polsko se začalo zaměřovat na zlepšení vzájemných vztahů s Ruskem.

Maďarsko chápalo Visegrád jako první stupeň na cestě do EU a NATO. Země zpočátku zaujala konzervovaný postoj, avšak očekávala od spolupráce více než se nakonec stalo. Předpokládala zlepšení vzájemných vztahů členských států a tím

¹² LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str. 33-65

¹³ Československo bylo členem od roku 1991, ovšem členství nebylo platné pro nově vzniklé státy, proto musely žádat o nové členství

zlepšení problémů týkajících se postavení maďarské menšiny na území ostatních států. Po parlamentních volbách v roce 1994 se do čela vlády postavil Gyul Horn jehož prioritou bylo ukončení neustálých sporů a ataků sousedů. Výsledkem bylo podepsání smlouvy o dobrém sousedství a přátelství mezi Maďarskem a Slovenskem a následně i Rumunskem. Tímto se vylepšila mezinárodní politická pozice Maďarska a stala se tak bez pomoci Visegrádu kandidátem na člena NATO i EU.

Od vzniku samostatné Slovenské republiky převládaly velké obavy z možné izolace. Slovensko proto podepsalo smlouvu CEFTA, zatímco vztahy vůči Visegrádské skupině nebo Středoevropské iniciativě spíše ochabovaly. Důvodem slábnoucích vztahů se zeměmi Visegrádské skupiny byly jak spory o majetek po rozpadu ČSFR, tak i problémy s Maďarskem týkající se vodního díla Gabčíkovo-Nagymaros a otázky maďarské menšiny na území Slovenska.

V nově vzniklé České republice se objevily dva úplně odlišné názory týkající se nejen visegrádské spolupráce, ale i celkově regionální spolupráce. Na jedné straně vystupovali zastánci regionální spolupráce prezident Václav Havel a ministr financí Jiří Dienstbier a na straně druhé předseda ODS a ministr financí Václav Klaus, který spolupráci tvrdě kritizoval a snažil se sám o obrát k Západu. Václav Klaus na druhou stranu pronesl, že vztahy s Maďarskem, Polskem a Slovenskem jsou pro něj přednostní a preferoval proto raději spolupráci na úrovni bilaterálních smluv než prohlubování regionální integrace. Poukazoval na to, že spolupráce Visegrádské skupiny byla neefektivní a během své existence ničeho nedosáhla. Dále dával důraz na spolupráci spíše s Německem, Rakouskem a Slovinskem, tedy zeměmi více ekonomicky vyspělými.

Během tohoto období se začalo uvažovat také o nahrazení Visegrádské skupiny Středoevropskou dohodou o volném obchodu (CEFTA). Vedlo k tomu několik důvodů – geografická blízkost zemí, podobná ekonomická vyspělost a hospodářská politika, podobné hospodářské cíle a pokles vzájemného obchodu. Tyto charakteristiky tak vedly k podpisu Smlouvy o vzniku CEFTA, která vstoupila v platnost 1. července 1994. Zakládajícími členy byly země Visegrádské skupiny (Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko). Postupně se ke smlouvě přidalo také Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko a Chorvatsko. Relativně brzy se díky této smlouvě podařilo

oživit vzájemný obchod, který měl v té době klesající trend. Avšak i zde se objevily problémy. Členské země se nemohly shodnout v otázce liberalizace a rozšiřování o další členy, což snižovalo efektivitu této organizace. I přesto se CEFTA zdála být prospěšná. EU a OECD sledovala se zájmem vývoj CEFTA, neboť v ní viděli dobrou přípravu těchto zemí na vstup do evropských struktur.

Jak již bylo řečeno, problémy se po rozdělení ČSFR začaly prohlubovat a Praha přestala plnit prostředníka mezi Bratislavou a Budapeští a obrátila svoji pozornost na rozvoj spolupráce se západními zeměmi, převážně s Německem, a na vstup do NATO. Na druhé straně Polsko a Maďarsko považovalo stále spolupráci za nástroj vedoucí ke vstupu do EU a NATO. S tím ovšem nesouhlasila Praha a prosazovala individuální kroky. Na začátku roku 1994 navštívil střední Evropu prezident USA Bill Clinton, který vyjádřil podporu Visegrádské skupině a zároveň kritizoval individuální postoj České republiky. Stejně jako americký prezident kritizoval český postoj i polský prezident Lech Walesa, který představil koncept EU-2 nebo NATO-2, které by byly alternativou ke stávajícím organizacím a sídlily by ve Varšavě. Ostatní státy tyto kroky chápaly jako pokus o vytvoření dominantního postavení ve středoevropském regionu, a tak tyto projekty byly odmítnuté.

Maďarsko vyjádřilo snahu o záchranu visegrádské spolupráce, ale priority si stanovilo hlavně v bilaterálních vztazích se sousedními státy a klíčovými partnery. Polsko se také od Visegrádu zcela nedistancovalo, ale pozornost obrátilo k západním a východním partnerům. Navázalo spolupráci v rámci tzv. Výmarského trojúhelníku s Francií a Německem, kterou považovalo za významnou z hlediska vstupních procesů do EU a NATO. Dále navázalo vztahy i s východními zeměmi, a to s Ukrajinou, Běloruskem a pobaltskými zeměmi s cílem zajistit bezpečnost a stabilitu zemí. Slovensko upřednostnilo CEFTU, ale od roku 1995 začalo směřovat pozornost k Visegrádské skupině. V srpnu 1995 předložilo návrh „Visegrád bez Čechů“ v čele se Slovenskem. Tato iniciativa byla ovšem odmítnuta, a proto Slovensko začalo navazovat bilaterální dohody s Polskem a Maďarskem z obavy izolace.

V letech 1993 – 1995 Visegrádská skupina prakticky neexistovala. Ze stanovených strategických cílů na začátku spolupráce nebyl v tomto období splněn ani jeden bod. Existovala neochota jednotlivých zemí spolupracovat na regionální úrovni

a upřednostňovaly především bilaterální spolupráci. Dalším důvodem byla snaha České republiky a Maďarska prezentovat se individuálně v integračních procesech, zatímco Visegrád chápaly jako brzdu těchto kroků. Dalším důvodem byla preference smlouvy CEFTA či pokles v bezpečnostní spolupráci, a tak i útlum společných ambicí k NATO. Posledním důvodem bylo samostatné vystupování zemí v rámci mezinárodní politiky.

V roce 1995 se začínají objevovat první náznaky obnovení spolupráce, ale veškeré návrhy byly Václavem Klausem zcela odmítnuty. Postupem času se začaly dobře vyvíjet vztahy mezi Maďarskem a Polskem a ke spolupráci bylo přizváno také Slovensko. Tyto tři státy začaly vytvářet „nový Visegrád“, a to bez zastoupení České republiky. To vyvolalo obavy z izolace a začínají vznikat impulzy na budování vztahů Prahy s Varšavou, kdy byly projednávány bezpečnostní otázky a vstup obou zemí do EU a NATO. Od roku 1997 bylo do této vzájemné spolupráce přizváno i Maďarsko. Vzájemné vztahy ještě více posílily poté, když 8. července 1997 byla Česká republika, Maďarsko a Polsko pozvány ke vstupním rozhovorům do NATO.

Definitivní obrat k obnovení vzájemné spolupráce nastal během roku 1998. Od konce roku 1997 došlo ve všech čtyřech zemích k politickým změnám. V Polsku byli zvoleni následníci Lecha Walesa a ministrem zahraničí se stal bývalý disident Bronisław Geremek, který byl velkým zastáncem obnovy visegrádské spolupráce. V maďarských parlamentních volbách vyhrála strana FIDESZ v čele s Viktorom Orbánem, který taktéž podporoval obnovu spolupráce, ale prioritou stále zůstávají problémy kolem slovenských Maďarů a vodního díla Gabčíkovo – Magyáros. V České republice padla vláda ODS a premiérem se stal Josef Tošovský. Ministrem zahraničních věcí byl Jaroslav Šedivý z České strany sociálně demokratické, která velmi podporovala obnovu Visegrádu a spolupráci v rámci CEFTA. V této době se nejednalo o obnovu visegrádské spolupráce v jejím původním formátu. Bylo dosaženo především spolupráce v oblasti bezpečnostní.

V této době se také hovoří o tzv. „dvourychlostním Visegrádu“. První rychlost je chápána jako spolupráce v bezpečnostní oblasti mezi Českou republikou, Maďarskem a Polskem a společné kroky týkající se vstupu těchto zemí do NATO. Druhá rychlost charakterizuje jednání v rámci tzv. V3+1, ke kterým bylo přizváno i Slovensko.

1.2.3 Vývoj Visegrádské skupiny v letech 1998 – 2004¹⁴

V letech 1998 – 2004 došlo k obratu ve fungování Visegrádské skupiny. Byla obnovena vzájemná spolupráce převážně v politické oblasti. Hlavními příčinami byly změny na politické scéně, ale také pokračování v přístupových jednáních s EU a vstup zemí do NATO. Česká republika, Maďarsko a Polsko se staly členy Severoatlantické aliance 12. března 1999. Slovensko kvůli politice orientované na východní země, a tedy mezinárodní izolaci, nebylo v tuto dobu do NATO přijato. Kromě toho nebyla se Slovenskem zahájena ani přístupová jednání do EU. Česká republika Slovensko velice podporovala při co nejrychlejší členství v NATO a zařazení do skupiny nově přístupujících zemí do EU. Došlo tím k velkému zlepšení vzájemných vztahů, což ocenilo jak Polsko, tak i Maďarsko.

V tomto období byla zřejmá podpora visegrádské spolupráce ze všech členských států. Ačkoliv docházelo v jednotlivých zemích ke změnám v politické reprezentaci, byly schopné se dohodnout na společné koordinaci. Byly zavedeny pravidelné schůzky vrcholových představitelů, rotační princip ročního předsednictví zemí a byla založena jediná instituce – Mezinárodní visegrádský fond.

V červnu 1998 vyhrála v České republice parlamentní volby Česká strana sociálně demokratická v čele s Milošem Zemanem, který se stal novým premiérem. Součástí programu české vlády se stal rozvoj spolupráce se zeměmi střední Evropy, obzvláště spolupráce v rámci smlouvy CEFTA. I když v programovém prohlášení nezazněla přímo Visegrádská skupina, s touto spoluprací se taktéž počítalo. Česká vláda měla evidentní zájem na obnovení spolupráce Visegrádské skupiny, což bylo potvrzené výzvou Miloše Zemana k návratu k Visegrádu a navázání na plnění strategických cílů.

Polsko zaujímal kladný vztah ke všem formám regionální spolupráce, tedy i k Visegrádské skupině, ale neměla pro něj prioritní význam. Cílem Polska byla co nejrychlejší integrace do EU a NATO a udržení si významného postavení v regionu. Visegrádská skupina představovala možnost, jak těchto cílů dosáhnout rychleji. I přesto byla spolupráce s Německem a Francií přednostnější.

¹⁴ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str.

Také Maďarsko podporovalo obnovu visegrádské spolupráce, protože v ní spatřilo možnost rychlejších integračních procesů a vyřešení problémů maďarské menšiny na Slovensku. Po vstupu do NATO začalo Maďarsko upřednostňovat individuální cestu k integraci do EU bez ohledu na ostatní země Visegrádu, které byly v přístupových jednáních hodnoceny méně pozitivně. Nicméně Visegrád nadále podporovalo, stejně jako Slovensko při jeho integračních procesech.

Na Slovensku byla v říjnu 1998 zvolená nová vláda, která zaujala nový postoj. Snažila se co nejvíce omezit východně orientovanou zahraniční politiku, protože kdyby v ní pokračovali, nestali by se jen tak snadno členy NATO ani EU. Uvědomili si, že se členy těchto struktur mohou stát pouze prostřednictvím spolupráce ve Visegrádu. Vedle velké podpory České republiky pomáhaly Slovensku i ostatní země. Slovensko bylo tak díky „politice otevřených dveří“ nadosah členství NATO a relativně rychle dohnala časové zpoždění v přístupových jednání s EU.

Oficiálním krokem k obnovení spolupráce Visegrádské skupiny byla schůze v říjnu 1998 v Budapešti, které se zúčastnili Miloš Zeman, Jerzy Buzek a Viktor Orbán (premiéři České republiky, Polska a Maďarska), aby podepsali tzv. Budapešťské prohlášení předsedů vlád České, Maďarské a Polské republiky. Prohlášení obsahovalo znovuoobnovení spolupráce, kooperace při postupech vůči EU a NATO a podporu Slovenska při co nejrychlejším zapojení do NATO. Dále obsahovalo rozšíření spolupráce nejen v politické oblasti, ale i na odborných úrovních a začala se zajímat také o oblast sociální, kulturní, vzdělání a další oblasti.

Dalším důležitým dokumentem v tomto období, který byl přijat 14. května 1999 v Bratislavě, je Contents of Visegrád Cooperation (Obsah visegrádské spolupráce), který podrobněji definoval další oblasti spolupráce. Objevila se zde témata týkající se zahraniční politiky, vnitřních záležitostí (spolupráce v boji s ilegální imigrací, pašování drog a zbraní a terorismu), školství, kultury, mládeže a sportu, vědy, životního prostředí, rozvoje infrastruktury a přeshraniční spolupráce.

Ačkoliv by se mohlo zdát, že veškerá spolupráce fungovala bez problému, existovaly po celou dobu také určité problémy, které v některých oblastech komplikovaly činnost Visegrádské skupiny. I když Polsko a Maďarsko po celou tuto dobu podporovaly kooperaci, občas bylo znatelné prosazování individuálních zájmů před zájmy celé

skupiny. V roce 2002 maďarský premiér Viktor Orbán ostře kritizoval dekrety prezidenta ČSR Edvarda Beneše, prosadil přijetí tzv. krajanského zákona¹⁵ a zpochybnil členství Slovenka v NATO. Viktor Orbán byl velmi kritizován nejen doma, ale i v zahraničí a země byla izolovaná od dalšího dění v Evropě. Tato izolace trvala až do nových voleb. V neposlední řadě se Visegrád potýkal s nemožností najít shodu ohledně dalšího rozšíření skupiny nebo další spolupráce s okolními zeměmi.

Během období 1998 – 2004 se členské státy Visegrádské skupiny úspěšně přibližovaly ke vstupu do EU. V prosinci 1999 bylo Slovensko přizváno k přístupovým jednáním.¹⁶ Do NATO vstoupilo Slovensko 29. března 2004 společně s Bulharskem, Estonskem, Litvou, Lotyšskem, Rumunskem a Slovinskem.¹⁷ Následně 1. května 2004 vstoupily všechny země Visegrádské skupiny do EU.

1.2.4 Vývoj Visegrádské skupiny po vstupu do EU

1. května 2004 se země Visegrádské skupiny staly členy EU. Ačkoliv byl tímto naplněn původní cíl spolupráce, skupina přesto nezanikla. Bylo potřeba stanovit nové cíle, které by stanovily vývoj budoucí spolupráce.

Náplň další spolupráce byla předložena v nové Visegrádské deklaraci. Ta byla podepsána 12. května 2004 na setkání premiérů v Kroměříži, kterého se zúčastnil Vladimír Špidla (Česká republika), Péter Medgyessy (Maďarsko), Marek Belka (Polsko), Mikuláš Dzurinda (Slovenská republika). Deklarace hodnotí pozitivně dosavadní působení skupiny a poukazuje na splnění stanovených cílů z roku 1991.

¹⁵ Zákon o Maďarech žijících v sousedních zemích

¹⁶ Europa.eu. *Historie - 1999*. [online]. [citováno 2013-01-16]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/about-eu/eu-history/1990-1999/1999/index_cs.htm>

¹⁷ Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí Slovenskej republiky. *O NATO*. [online]. [citováno 2013-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.foreign.gov.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_nato-o_nato>

Zároveň poukazuje na nové příležitosti a výzvy a stanovuje nové cíle vzájemné spolupráce:¹⁸

- pokračování v rozvoji spolupráce zemí Visegrádské skupiny
- pokračování aktivit vedoucích k posílení identity střední Evropy na bázi konkrétních projektů
- přispívání naplnění cílů EU
- pomoc státům usilujícím o členství v EU
- pomáhat uplatňování politiky EU vůči zemím východní a jihovýchodní Evropy
- spolupracovat s ostatními státy, regionálními uskupeními v Evropě a mezinárodními organizacemi

Konkrétní oblasti další spolupráce jsou uvedeny v dokumentu *Guidelines on the Future Area of Visegrad Cooperation*, který je přiložen k Visegrádské deklaraci a shrnuje oblasti společné kooperace do následujících okruhů:¹⁹

- spolupráce v rámci Visegrádské skupiny (např. oblast vzdělání, rozvoje vědy, boje proti terorismu, schengenského prostoru nebo podpora Mezinárodního visegrádského fondu)
- spolupráce v rámci EU (např. jednání o otázkách společného zájmu, spolupráce při přípravách na vstup do EMU)
- spolupráce s ostatními partnery (např. spolupráce se zeměmi střední Evropy, zeměmi usilujícími o vstup do EU a NATO a dalšími regionálními organizacemi)
- spolupráce v rámci NATO a jiných mezinárodních organizací (OSN, Rada Evropy, OECD a další)
- mechanismy spolupráce (např. vládní spolupráce, setkání prezidentů, rotační předsednictví a další)

Z této deklarace je zřejmé, že byla mimo některých dřívějších priorit obohacena i mnoha novými výzvy pro další činnost visegrádské spolupráce. Otázkou je, do jaké

¹⁸ Visegrad Group. *The Kroměříž Declaration*. [online]. [citováno 2013-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2004/declaration-of-prime>>

¹⁹ Visegrad Group. *Guidelines on the Future Area of Visegrad Cooperation*. [online]. [citováno 2013-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412>>

míry se země v jednotlivých bodech shodnout, protože bez společných postojů lze cílů těžko dosáhnout.

V dalších letech stále probíhaly schůzky představitelů zemí Visegrádské skupiny na nejrůznějších úrovních. Objevuje se zájem spolupráce s nejbližšími zeměmi ve střední Evropě, ale i s dalšími státy nebo regionálními organizacemi v případě, že najdou společné zájmy. V rámci programu V4+ spolupracují se zeměmi střední a východní Evropy, dále skupina spolupracuje v rámci Regionálního partnerství s Rakouskem a Slovinskem, ale také s regionálními skupinami Benelux a Severskou radou.²⁰

Po vstupu zemí Visegrádské skupiny se potvrdily zbytečné obavy ze zániku skupiny. Naopak spolupráce spíše zintenzivnila. Probíhají setkání zástupců zemí na nejrůznějších úrovních – od setkání prezidentů až po schůzky různých pracovních skupin a byly financovány projekty z Mezinárodního visegrádského fondu. Dochází k posilování povědomí o skupině a jsou realizovány konkrétní projekty. I přes nesdílení společných zájmů v některých oblastech, můžeme sledovat i takové oblasti, ve kterých země Visegrádské skupiny najdou společné zájmy a zájem o další prohlubování spolupráce. V letech 2009 – 2010 se rozšířila spolupráce v některých klíčových unijních oblastech, jako je energetická bezpečnost, Východní partnerství, infrastruktura a společná zemědělská politika.²¹ Během maďarského předsednictví (2009-2010) se přidala ke spolupráci otázka západního Balkánu nebo postavení Romů ve střední Evropě. Pro tyto dvě sféry byly zřízeny stálé expertní skupiny.²²

Od 1.července 2012 se předsednictví ujalo Polsko, které navázalo na Českou republiku.

²⁰ Visegrad Group. Historie V4. [online]. [citováno 2013-01-17]. Dostupné z WWW:

<<http://www.visegradgroup.eu/historie>>

²¹ Velvyslanectví České republiky v Budapešti. 20. výročí vzniku Visegrádské skupiny. 15.2.2011.

[online]. [citováno 2013-01-17]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/budapest/cz/aktuality/archiv_2011/x20_vyroci_vzniku_visegradske_skupiny.html>

²² MZV ČR. Informace o Visegrádské skupině. [online]. [citováno 2013-01-17]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/index.html>

1.3 Polsko

Polsko má ve Visegrádské skupině specifické postavení. Vzhledem k jeho velikosti a počtu obyvatel se v EU řadí k tzv. velké šestce. Polsko se v dnešní době považuje za mocnost a zařazuje se na úroveň Francie nebo Německa. Vysokému sebevědomí naznačuje také fakt, že odmítají označení „nového člena“ EU a prosazují názor, že se EU dělí „na šetrný a odpovědný Sever a rozhazovačný a lehkomyšlný Jih“ (Valášek, T., 2010).²³

Budoucnost Visegrádské skupiny bude tedy záležet na tom, jakou váhu mu bude Polsko přiřazovat. Dokud se bude Polsko v tomto uskupení angažovat, bude to znamenat silnější postavení těchto zemí v EU. Pokud se ale Polsko k němu zcela obrátí zády, stane se téměř bezvýznamným.²⁴

Země Visegrádské skupiny mají v Radě EU více hlasů než Francie s Německem dohromady a pokud se ke čtyřem státům přidají ještě například baltské státy, jejich vliv se mnohem zvýší. Díky důležitosti a velikosti v regionu se Polsko stalo regionální mocností. To může Polsku pomoci k prosazování některých zájmů v unijních záležitostech. Je pravděpodobné, že čím více bude Polsko získávat koaličních partnerů při hlasování v Radě EU, tím větší bude zájem o spolupráci ze strany Německa a Francie v rámci tzv. Výmarského trojúhelníku.²⁵

Spolupráce Francie, Německa a Polska v rámci tzv. Výmarského trojúhelníku vznikla v roce 1991 a hlavním cílem byla podpora Polska v integračních procesech do EU a NATO. Původní záměr byl naplněn a spolupráce ochladla. Krokem k obnovení spolupráce byl summit Výmarského trojúhelníku v únoru 2010, jehož iniciátorem byl polský prezident Bronisław Komorowski. Hlavním tématem jednání bylo polské

²³ VALÁŠEK, T.: *Nové Polsko a jeho sousedé*. 2010-12-10. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/evropa/nove-polsko-jeho-sousedé>>

²⁴ LUCAS, E.: *Visegrád - hezký, ale postradatelný*. 2013-04-22. . [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://dialog.ihned.cz/c1-59716840-visegrad-hezky-ale-postradatelný>>

²⁵ VALÁŠEK, T.: *Nové Polsko a jeho sousedé*. 2010-12-10. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/evropa/nove-polsko-jeho-sousedé>>

předsednictví v Radě EU v druhé polovině roku 2011.²⁶ V současné době je hlavním cílem Výmarského trojúhelníku obranná a bezpečnostní spolupráce, která byla podpořena vznikem Výmarské bojové skupiny, na které se Polsko podílí největším počtem vojáků.²⁷

Prioritou Polska je úzká spolupráce s takovými mocnostmi a velkými hráči, kteří mají význam, a rozprostřít jejich vliv. Spolupráce v rámci Visegrádské skupiny je pouze jeden z prostředků, jak toho dosáhnout. Příkladem snahy o navázání dobrých vztahů se strategickými partnery byl Polskem iniciovaný společný summit Visegrádské skupiny a Výmarského trojúhelníku ve Varšavě nebo setkání Visegrádské skupiny, severských a pobaltských zemí.²⁸

Je téměř jisté, že v těch oblastech, ve kterých bude mít Polsko možnost výhodně spolupracovat s Německem a Francií, dá přednost této spolupráci před spoluprací ve Visegrádské skupině. Naznačuje tomu také projev polského ministra zahraničí Radoslava Sikorského v listopadu 2011, který uvedl, že cílem Polska je zařadit se mezi mocnosti po bok Francie a Německa.²⁹

²⁶ Euraktiv.cz. *Polsko chce „Výmarský kvartet“, dalším partnerem má být Rusko*. 2011-02-08. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/evropa/nove-polsko-jeho-sousedu>>

²⁷ ZENKNER, P.: *Zájmy Polska a ČR se kryjí*. 2011-07-13. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8801/19287/clanek/zajmy-polska-a-cr-se-kryji/>>

²⁸ LUCAS, E.: *Visegrád - hezký, ale postradatelný*. 2013-04-22. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://dialog.ihned.cz/c1-59716840-visegrad-hezky-ale-postradatelný>>

²⁹ TUČEK, F.: *Polsko: nastupující evropská vojenská velmoc?* 2013-02-28. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://filiptucek.blog.idnes.cz/c/323781/Polsko-nastupujici-evropska-vojenska-velmoc.html>>

1.4 Mezinárodní visegrádský fond

Mezinárodní visegrádský fond (MVF) je jediným plně institucionalizovaným orgánem v rámci Visegrádské skupiny, který má sídlo v Bratislavě. První myšlenky o vzniku této organizace se zrodily na summitu předsedů vlád Visegrádské skupiny v Bratislavě v květnu 1999. K oficiálnímu založení došlo následně 9. června 2000 na schůzce premiérů ve Stříně u Prahy podpisem Dohody o založení Mezinárodního visegrádského fondu.³⁰

Cílem MVF je prostřednictvím různých grantů podporovat vzájemné vztahy mezi zeměmi Visegrádské skupiny, ale také v rámci regionu, zejména státy západního Balkánu a zeměmi Východního partnerství. Jedná se o oblasti vědy a výzkumu, kultury, vzdělání, studijní výměny mládeže, turismu a další přeshraniční spolupráce. O finanční příspěvky se může ucházet jakákoliv fyzická i právnická osoba. Většina příjemců jsou nevládní organizace, obce, univerzity, školy a další veřejné organizace, ale také jednotliví občané.³¹

Nejvyšším orgánem Fondu je Konference ministrů zahraničních věcí, která se skládá z ministrů zahraničí zemí Visegrádské skupiny. Konference ministrů zahraničních věcí rozhoduje o výši členských příspěvků a schvaluje rozpočet. Předsedou tohoto orgánu je ten ministr zahraničních věcí, jehož země momentálně předsedá Visegrádské skupině. V roce 2013 se tedy předsednictví ujala Slovenská republika.³² Druhým řídicím orgánem je Rada velvyslanců, která se skládá z velvyslanců nebo chargé d'affaires, která předsedá MVF. Rada připravuje programy pro jednání Konference ministrů, hodnotí činnosti Fondu v předchozím roce a schvaluje vybrané projekty a jejich financování.³³ Hlavním exekutivním statutárním orgánem je Výkonný ředitel, který je odpovědný za dosahování stanovených cílů Fondu a jedná jeho jménem.

³⁰ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str. 102

³¹ Visegrad Fund. *International Visegrad Fund*. [online]. [citováno 2013-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/>>

³² Visegrad Fund. *Conference of Ministers of Foreign Affairs*. [online]. [citováno 2013-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/cm/>>

³³ Visegrad Fund. *Council of Ambassadors*. [online]. [citováno 2013-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/ca/>>

Výkonný ředitel vyhodnocuje všechny žádosti o finanční podporu a doporučuje je Radě velvyslanců. V současné době je Výkonnou ředitelkou Karla Wursterová, jejíž Zástupcem je Zbigniew Machej.³⁴ Posledním orgánem MVF je Sekretariát, který zaujímá funkci správního orgánu. Jeho hlavní úkolem je informovat veřejnost o poskytovaných finančních příspěvcích a možnostech získání finanční podpory.³⁵

Rozpočet Mezinárodního visegrádského fondu je tvořen ze stejně vysokých finančních příspěvků všech zemí Visegrádské skupiny. Při založení této instituce byl stanoven roční rozpočet na 1 mil. EUR. V důsledku zvyšující se kvality a kvantity projektů došlo v průběhu let k navyšování rozpočtu.³⁶ Posledním navýšením členského příspěvku byl rok 2012, odkdy roční rozpočet činí 7 mil. EUR. Podle informací MVF putovala v roce 2012 největší část rozpočtu na standardní typy grantů a na nově založený program „Visegrád 4 Eastern Partnership“ (viz Tabulka 1).

³⁴ Visegrad Fund. *Executive Director*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW:
<<http://visegradfund.org/about/ed/>>

³⁵ Visegrad Fund. *Secretariat*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW:
<<http://visegradfund.org/about/secretariat/>>

³⁶ MZV ČR. *Zpráva o zahraniční politice České republiky - leden - prosinec 2009*. Praha 2010. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW:
<http://www.mzv.cz/file/592100/Zprava_o_zahranicni_politice_2009__CZ_FINAL_po_vymene_Korey.pdf>

Tabulka 1: Rozpočet MVF, příjmy a výdaje (EUR)

Příjmy (€)	
Česká republika - příspěvek	1 750 000
Maďarsko - příspěvek	1 750 000
Polsko - příspěvek	1 750 000
Slovensko - příspěvek	1 750 000
Přebytek	530 701
CELKEM	7 530 701
Příjmy (€)	
Malé granty	600 000
Standardní granty	2 200 000
Visegrad Strategic Program	300 000
Visegrad University Studies granty	200 000
V4EaP program	860 000
Visegrad +	300 000
Dárci Challenge fondu	300 000
Visegrad Scholarship Program	750 100
Visegrad Artist Residency Program	182 000
V4EaP stipendia	596 800
Společné programy spolufinancování	200 000
Visegrad Insight	60 000
Visegrad think tank	80 000
Mezinárodní Visegradská cena	20 000
Sekretariát	598 700
V4 Public Relations	108 000
Rezerva	175 101
CELKEM	7 530 701

Zdroj: Visegrad Fund. *Budget*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW:

<<http://visegradfund.org/about/budget/>>

Podle Tabulky 1 je zřejmé, že v rámci MVF existuje několik programů a jejich množství stále narůstá. Pro lepší orientaci můžeme programy rozdělit do čtyř skupin - granty (malé, standardní, strategické granty a granty pro univerzitní studia), stipendia, granty pro umělce a program „Visegrád 4 Eastern Partnership“.

Malé a standardní granty podporují projekty týkající se spolupráce mezi subjekty, které jsou ze zemí Visegrádské skupiny (v oblasti kultury, vzdělání, vědy a výzkumu, přeshraniční spolupráce a další). Rozdíl mezi těmito granty je pouze ve výši finančního příspěvku, avšak tento příspěvek nemůže být nikdy vyšší než 70 % celkových nákladů na projekt. Vedle těchto dvou grantů existují strategické granty, které jsou poskytovány na delší období a musí splňovat alespoň jednu z priorit, které jsou

definovány Konferencí ministrů pro daný rok.³⁷ Dalším grantem je Visegrádský grant pro univerzitní studia, který je určený pro vytváření kurzů týkajících se problematiky související se zeměmi Visegrádské skupiny. V roce 2008 byl založen nový program Visegrad+, který financuje projekty podporující demokracii a transformační procesy v zemích východní Evropy, na jižním Kavkaze a západním Balkáně. Do této doby byly zrealizovány projekty týkající se Běloruska, Srbska a Gruzie. Vedle grantů jsou poskytována také stipendia, která jsou určena těm vysokoškolským studentům, kteří mají zájem o studium na jiných vysokých školách při splnění požadovaných podmínek. Nejsou opomenuti ani umělci, kterým MVF nabízí stipendijní pobyty.³⁸ Posledním a nejnovějším programem, který byl spuštěný v roce 2011 za českého předsednictví, je program s názvem „Visegrád 4 Eastern Partnership“, jehož cílem je podpora těch projektů, které se týkají podpory demokratizace a transformace a rozvoje spolupráce se zeměmi Východního partnerství.³⁹

Země Visegrádské skupiny považují MVF za prospěšný a jeho činnosti za velmi úspěšné. Tyto výsledky byly dosaženy zejména díky jasně stanovené obsahové náplni činnosti, institucionální a personální podpory a podpory členskými zeměmi těch projektů, které ovlivňují všechny čtyři státy v oblasti vědy a výzkumu, školství, kultury a přeshraniční spolupráce. Je pravděpodobné, že spolupráce v těchto oblastech má dobré vyhlídky i do budoucnosti. Na druhé straně je nutné si uvědomit, že MFV podporuje takové oblasti spolupráce, které nevyvolávají mezi zeměmi žádné výrazné spory, což je jedním z důvodů proč je činnost MVF hodnocena velice kladně a nadále podporována.⁴⁰

³⁷ Priority pro rok 2013 jsou: 1. Visegrádská spolupráce a současné výzvy v rámci evropského integračního procesu a jejich vliv na V4, 2. Zvyšování povědomí veřejnosti o Visegrádské skupině, 3. Sociální začleňování

³⁸ Visegrad Fund. *Grants - Overview*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/grants/>>

³⁹ MZV ČR. *Zpráva o českém předsednictví ve Visegrádské skupině. červenec 2012*. [online]. [citováno 2013-01-24]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/predsednictvi_v4/zprava_o_ceskem_predsednictvi_ve.html>

⁴⁰ LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010, str.

2 Země Visegrádské skupiny v EU

V květnu 2004 vstoupily všechny země Visegrádské skupiny do EU, a tím byl dosažen cíl, který si toto uskupení stanovilo na počátku své existence. Prakticky po celou dobu existence Visegrádu směřovaly jeho aktivity k dosažení členství v EU a NATO.

Ačkoliv se zdálo, že by Visegrádská skupina mohla po završení evropských integračních snah přestat fungovat a řešila se otázka její existence, byla podepsána nová Visegrádská deklarace, která stanovila nový směr a cíle pro další fungování tohoto uskupení. Od roku 2004 se zvýšila frekvence schůzek na expertní a ministerské úrovni, ale také na úrovni premiérů a prezidentů. Zpočátku bylo hlavním tématem vstup do schengenského prostoru. Dalšími důležitými problémy, které byly a jsou předmětem summitů patří převážně energetická bezpečnost, integrace Západního Balkánu do EU a NATO, rozšiřování spolupráce se zeměmi Východního partnerství, problematika romské komunity na území zemí Visegrádské skupiny, zlepšení dopravní infrastruktury nebo oblast obrany a další. Velkou příležitostí k prosazení těchto společných zájmů v EU byly roky 2009-2011, především rok 2011. Toto období bylo významné tím, že se postupně ujaly předsednictví Rady EU tři země Visegrádské skupiny. V roce 2009 se jako první předsednickou zemí stala Česká republika, v první polovině roku 2011 Maďarsko, které bylo následováno Polskem.⁴¹ Tímto se země Visegrádské skupiny zviditelnily a ukázaly důležitost zemí středoevropského regionu v EU.

Vstup zemí Visegrádu do EU neznamenal nejen významný krok pro tyto státy, ale také se jednalo o významný milník pro EU, neboť došlo k dosud největšímu rozšíření v historii, při kterém v jeden okamžik přistoupilo deset nových členů. Protože byly tyto země ekonomicky méně vyspělé, bylo rozšiřování finančně náročnější. Došlo k velkému rozšíření EU, a to znamenalo nutnost celkové reformace. Nutnost reformy se týkala nejen jednotlivých institucí, ale také rozhodovací principu a finančních

⁴¹ Rada Evropské unie. *Presidency Websites*. [online]. [citováno 2013-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/council/presidency-websites?lang=cs>>

otázek.⁴² Smlouva z Nice, která vstoupila v platnost 1. února 2003, potřebovala revizi. V roce 2004 pokusy o reformní smlouvu selhaly a nová smlouva, Lisabonská smlouva, byla podepsána až 13. prosince 2007. Cílem Lisabonské smlouvy bylo posílení demokratičnosti a zvýšení efektivity EU, která bude schopná společně a efektivně řešit globální problémy.⁴³ Ovšem samotná ratifikace se velice zkomplikovala kvůli polskému a hlavně českému prezidentovi Václavu Klausovi, který dlouho odmítal podepsat ratifikační listinu. Český prezident nakonec až 3. listopadu 2009 svým podpisem ratifikoval Lisabonskou smlouvu. V platnost vstoupila 1. prosince 2009. V tomto případě Visegrád vůbec nezaujal společný postoj, spíše naopak - jeho členové vystupovali individuálně. Každopádně špatné jméno v důsledku zdlouhavé ratifikace Lisabonské smlouvy dopadlo na Visegrád jako celek.⁴⁴

Od samého východního rozšíření se zažilo rozdělení zemí EU na „staré členy“ a „nové členy“. „Novými členy“ je stále označována skupina dvanácti států, kteří k EU přistoupili v roce 2004 a 2007. Toto označení ale stále méně odpovídá realitě. Naznačuje tomu už jen fakt, že pět ze států, které přistoupili po roce 2004, jsou členy eurozóny, z toho i Slovensko, člen Visegrádské skupiny, nebo fakt, že tři státy Visegrádské skupiny už předsedaly Radě EU, což je považováno za jakýsi test v EU.⁴⁵

Možné síly Visegrádské skupiny si jsou vědomy i ostatní členské státy EU. V průběhu maďarského předsednictví se začaly konat pravidelné schůzky představitelů Visegrádské skupiny před zasedáním Rady EU. Je velmi pravděpodobné, že pokud budou společné zájmy v Radě EU koordinovanější, bude Visegrádská skupina více úspěšnější v prosazování společných postojů. Szabolcs Horváth, seniorní poradce na maďarském ministerstvu zahraničních věcí uvedl, že „*Visegrádská spolupráce je*

⁴² ZELENICKÁ, Z.: *Sub-regionálna spolupráca a európska integrácia - Postavenie Visegrádskej spolupráce a Baltskej spolupráce v architektúre Európskej únie*. Dizertační práce. 2010. Praha

⁴³ Europa.eu. *Smlouvy EU*. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/eu-law/treaties/index_cs.htm>

⁴⁴ ZELENICKÁ, Z.: *Sub-regionálna spolupráca a európska integrácia - Postavenie Visegrádskej spolupráce a Baltskej spolupráce v architektúre Európskej únie*. Dizertační práce. 2010. Praha

⁴⁵ HORVÁT, S.: *Visegrádská čtyřka se v labyrintu Unie neztratila*. 2011-12-14. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/interview/szabolcs-horvath-visegradska-ctyrka-se-v-labyrintu-unie-neztratila-009424>>

dobře zavedenou známkou, a pokud ji budeme používat rozumně, může přinést vysokou přidanou hodnotu“⁴⁶ (HORVÁT, S.). Těchto schůzek před zasedáním Rady EU si povšimly i další členské země, které si kladou otázky ohledně těchto summitů. I samotný francouzský prezident Nicolas Sarkozy varoval v listopadu 2009 EU ohledně těchto pravidelných schůzek. Na to zareagoval český premiér Petr Nečas argumentem, že nikdo se nepozastavuje nad pravidelnými schůzkami Francie s Německem, tak nevidí důvod proč by měly vznikat obavy ze schůzek Visegrádské skupiny, které spojují podobné zájmy. Petr Nečas také zdůraznil, že země Visegrádu jsou otevřeny k rozhovorům i s dalšími státy EU.⁴⁷

Kromě spolupráce zemí uvnitř Visegrádské skupiny existuje i spolupráce s dalšími zeměmi, a to nejen se státy střední Evropy. Úzká spolupráce s Rakouskem a Slovinskem je nazváno jako Regionální partnerství, oproti tomu formát V4+ představuje spolupráci s mnohem širším okruhem zemí. Mezi země, se kterými proběhla jednání, patří pobaltské státy Litva, Lotyšsko a Estonsko, dále Švédsko, Rumunsko, Bulharsko, Portugalsko, Japonsko, Izrael, ale také Benelux, Severská rada a další země, které projevíly zájem o jednání a spolupráci.⁴⁸ V rámci Evropské politiky partnerství se Visegrádská skupina zapojila také do projektu Východního partnerství, které představuje navázání užších vztahů EU s východoevropskými státy - Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou.⁴⁹

I přes znatelné úspěchy Visegrádské skupiny během jejího působení, existují nadále rozdílné politicko-ekonomické zájmy, které omezují její potenciál. Důvody jsou často dány nízkou mírou solidarity a rozdílnými zájmy členských států. Od samého začátku

⁴⁶ HORVÁT, S.: *Visegrádská čtyřka se v labyrintu Unie neztratila*. 2011-12-14. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/interview/szabolcs-horvath-visegradska-ctyrka-se-v-labyrintu-unie-neztratila-009424>>

⁴⁷ McNally, C.: *New possibilities for the Visegrad Group*. 2010-11-23. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <<http://csis.org/blog/new-possibilities-visegrad-group>>

⁴⁸ Velvyslanectví České republiky v Taskentu. *Česká republika bude od července předseda Visegrádské skupiny*. 2011-02-16. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/tashkent/cz/zu/akce/archiv_akci_2011/ceskarepublika_bude_odcervence_predseda.html>

⁴⁹ MZV ČR. *Východní partnerství*. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vychodni_partnerstvi/index.html>

spolupráce Visegrádská skupina určitým způsobem funguje i přes protichůdné zájmy, kterou drží pohromadě hlavně politická vůle. K zefektivnění spolupráce přispěl v posledních letech trend společných schůzek od pracovních skupin až po setkání vrcholných představitelů na předem definovaná témata Rady EU. Tyto setkání mají nespornou výhodu v tom, že se zástupci zemí Visegrádské skupiny mohou věnovat pouze těmto tématům, které je možné předem lépe a detailněji prodiskutovat a připravit. Díky těmto pravidelným setkáním týkajících se konkrétních oblastí je možné najít společného jmenovatele i v otázkách, ve kterých existují rozdílné názory. Samozřejmě rozdílné názory neznamenají nutně neúspěch spolupráce. Důležitá je schopnost řešit vzájemné nesoulady a umět komunikovat a koordinovat spolupráci, jak jen je to možné. Podle odborníků se schopnosti Visegrádské skupiny v této oblasti pomalu zlepšují.⁵⁰

Dlouhodobě přetrvávajícím problémem je také velmi nízké povědomí o visegrádské spolupráci a především mizivé povědomí o úspěšném působení Mezinárodního visegrádského fondu.⁵¹ Podle výsledků agentury IPSOS Tambor 53 % Čechů zná termín „Visegrádská čtyřka“, ale pouze 20 % respondentů dokázalo definovat členské státy.⁵²

⁵⁰ Euractiv.cz. *Středoevropským státům často schází strategické uvažování, říkají experti*. 2013-02-04. [online]. [citováno 2013-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/stredoevropskym-statum-casto-schazi-strategicke-uvazovani-rikaji-experti-visegradska-ctyrka-polsko-ceska-republika-nemecko-eu-krize-eurozony-stredni-evropa-010583>>

⁵¹ KOŘAN, M.: *Visegrádská spolupráce na prahu třetí dekády*. 2011-03-29. [online]. [citováno 2013-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://ustavmezinarnodnichvztahu.cz/article/visegradska-spoluprace-na-prahu-treti-dekady>>

⁵² Euroskop.cz. *Ipsos: Kolik lidí zná Visegrád?*. 2011-02-15. [online]. [citováno 2013-02-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8965/18360/clanek/ipsos-kolik-lidi-zna-visegrad/>>

2.1 Hlasovací síla Visegrádské skupiny v Radě EU

Rozhodování v Radě EU může mít trojí podobu - prostá většina, jednomyslnost a kvalifikovaná většina, která je dnes nejvíce používaným způsobem hlasování. Po východním rozšíření EU už nebylo udržitelné rozhodovat o společných záležitostech jednomyslně, a proto dochází k postupnému rozšiřování oblastí, ve kterých se využívá princip hlasování kvalifikovanou většinou. Smlouva z Nice zavedla nový způsob vážení a hlasování kvalifikovanou většinou, které od roku 2007 posiluje zastoupení malých členských států.⁵³

Jedním ze způsobů hlasování je tedy hlasování prostou většinou. To se většinou uplatňuje u procedurálních otázek, při kterých má každý členský stát jeden hlas. V tomto případě je návrh přijat, pokud se Rada EU usnese většinou hlasů svých členů.

Při jednomyslnosti má také každý členský stát pouze jeden hlas. Tento způsob hlasování je ale speciální v tom, že kterýkoliv stát může využít práva veta. Z důvodu uplatnění této možnosti se postupně od jednomyslného hlasování opouští, protože může snížit efektivnost tvorby politiky EU. I přesto se stále používá při hlasování v citlivých otázkách, a to zejména v oblasti zahraniční politiky, daní, společné obrany, sociálního zabezpečení nebo policejní spolupráce.

Posledním a nejvíce využívaným způsobem hlasování je kvalifikovaná většina, která postupně nahrazuje jednomyslné hlasování. Kvůli poslednímu rozšiřování EU 1.1.2007 na 27 členských států bylo hlasování kvalifikovanou většinou naposledy pozměněno. Od tohoto okamžiku musí být naplněn tzv. princip trojí většiny, aby projednávaný návrh byl Radou EU přijat. Od 1.1.2007 je dosaženo kvalifikované většiny, pokud jsou splněny všechny tyto podmínky:

- V případě hlasování o návrhu předloženém Evropskou komisí se musí pro něj vyslovit nadpoloviční většina, tedy minimálně 14 států. U ostatních návrhů musí být vyslovena podpora dvou třetin členských států, tedy alespoň 18 států.

⁵³ Europa.eu. *Rada Evropské unie*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW:

<http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0008_cs.htm>

- Každý členský stát disponuje určitým počtem hlasů, který je dán podle jeho demografické váhy (viz Tabulka 2). Tento počet hlasů ale musí použít najednou - dělení hlasů není možné. Pro přijetí návrhu kvalifikovanou většinou je vyžadováno v současné době alespoň 255 hlasů z celkového počtu 345 hlasů.
- Státy, které podpořily návrh, musí společně představovat alespoň 62 % celkové populace EU (viz Tabulka 2).⁵⁴

Třetí podmínka splnění počtu obyvatel není požadována automaticky, ale pouze v případech, kdy o ověření požádá některý ze členských států.

Tabulka 2: Hlasy členských států a procentuální podíl obyvatel zemí v Radě EU od 1.1.2007

	Počet vážených hlasů	Procento obyvatel EU
Francie	29	12,91
Itálie	29	12,04
Německo	29	16,32
Velká Británie	29	12,37
Polsko	27	7,62
Španělsko	27	9,18
Rumunsko	14	4,28
Nizozemsko	13	3,31
Belgie	12	2,16
Česká republika	12	2,1
Maďarsko	12	2
Portugalsko	12	2,12
Řecko	12	2,26
Bulharsko	10	1,51
Rakousko	10	1,67
Švédsko	10	1,86
Dánsko	7	1,1
Finsko	7	1,07
Irsko	7	0,89
Litva	7	0,66
Slovensko	7	1,08
Estonsko	4	0,27
Kypr	4	0,16
Lotyšsko	4	0,45
Lucembursko	4	0,1
Slovinsko	4	0,41
Malta	3	0,08
CELKEM	345	100

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Rada Evropské unie. *Hlasovací kalkulátor*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/council/voting-calculator?lang=cs>>

⁵⁴ Euroskop.cz. *Rada Evropské unie*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-evropske-unie/>>

Ne vždy mají všechny členské státy shodné názory na projednávaný návrh. Pokud s návrhem nesouhlasí, mají možnost vytvořit blokační menšinu a zabránit jeho přijetí. Blokační menšiny je dosaženo v případě, když není naplněna alespoň jedna z výše uvedených podmínek.

Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost 1. prosince 2009, zjednodušuje a zefektivňuje hlasování kvalifikovanou většinou. Zároveň se také rozšiřují oblasti, ve kterých je možné tento způsob hlasování použít na úkor jednomyslného hlasování. I přesto je v některých oblastech nadále zachován princip jednomyslného hlasování, a to především v oblasti daní, zahraniční politiky, sociálního zabezpečení, jazykových pravidel, operativní policejní spolupráce, společné obrany a oblasti sídel institucí.⁵⁵ Smlouva opouští systém váženého hlasování a zavádí zásadu dvojí většiny, která je založena na dvou kritériích - počtu států a počtu obyvatel:

- V případě hlasování o návrhu předloženém Evropskou komisí nebo Vysokým představitelem EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku se musí pro něj vyslovit alespoň 55 % členů Rady EU. V ostatních případech musí s návrhem souhlasit nejméně 72 % států z celkového počtu.
- Státy, které podpořily návrh, musí společně tvořit alespoň 65 % obyvatelstva EU.⁵⁶

V takto nově zavedené kvalifikované většině disponuje každý člen pouze jedním hlasem a zohledňuje se přitom jeho demografická váha.

Podle této nové kvalifikační většiny se bude v Radě EU hlasovat až od 1. listopadu 2014 s tím, že bylo stanovené přechodné období od tohoto data do 31. října 2017. V tomto období může kterýkoliv členský stát požádat, aby hlasování kvalifikovanou většinou probíhalo podle starého vymezení. Do 31. října 2014 stále ale platí systém hlasování s váženými hlasy členských států, který byl přiblížen výše.⁵⁷

⁵⁵ Parlamentní institut. *Lisabonská smlouva. Co nového by měla přinést?* [online]. [citováno 2013-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20553>>

⁵⁶ Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropské unie, čl. 205 odst. 3

⁵⁷ Parlamentní institut. *Lisabonská smlouva. Co nového by měla přinést?* [online]. [citováno 2013-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20553>>

Lisabonská smlouva nezapomíná ani na revizi blokační menšiny, kterou musí nově tvořit tolik členů Rady EU, kteří zastupují alespoň 35 % populace EU, a ještě jeden člen, jinak je dosaženo kvalifikační většiny.⁵⁸ Tyto dvě podmínky potom zaručují, že tři nejlidnatější státy EU, které představují více jak uvedených 35 % unijní populace, by nemohly zablokovat hlasování.

Změna principu hlasování kvalifikovanou většinou se dotkla všech členských států EU. Zvýšení podmínky počtu členů, které se musí vyslovit pro přijetí návrhu, má pozitivní dopad pro malé a střední státy Unie, kterými jsou i země Visegrádské skupiny, protože se snižuje možnost prosazení zájmů velkých států. Na druhou stranu zvýšení podmínky počtu obyvatel, které státy zastupují, zvyšuje pozici velkých členských států.⁵⁹

Každý členský stát má možnost svou váhou hlasu přispět jak k přijetí návrhu, tak i k jeho zablokování. Míra úspěchu poté samozřejmě záleží na počtu a váze hlasů dalších států, se kterými jsou navázány koalice pro hlasování v Radě EU. Můžeme tedy rozlišit pozitivní (váha k prosazení návrhu) a negativní hlasovací potenciál (váha k zablokování návrhu).

Pozitivní hlasovací potenciál Visegrádské skupiny

Pozitivní hlasovací potenciál znamená schopnost prosazení návrhu. Při zjišťování možného hlasovacího potenciálu Visegrádské skupiny budeme vycházet z dat týkajících se počtu vážených hlasů členských států a procentuální podíl na celkové populaci EU, které jsou uvedené v Tabulce 3.

⁵⁸ Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropské unie, čl. 9c odst. 4 a čl. 205 odst. 3

⁵⁹ Parlamentní institut. *Lisabonská smlouva. Co nového by měla přinést?* [online]. [citováno 2013-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20553>>

Tabulka 3: Hlasy V4 a procentuální podíl obyvatel zemí v Radě EU od 1.1.2007

	Počet vážených hlasů	Procento obyvatel EU
Polsko	27	7,62
Česká republika	12	2,1
Maďarsko	12	2
Slovensko	7	1,08
CELKEM	58	12,79

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Rada Evropské unie. *Hlasovací kalkulator*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/council/voting-calculator?lang=cs>>

K přijetí projednávaného návrhu kvalifikovanou většinou je podle Smlouvy z Nice potřeba, aby byl dodržen princip trojí většiny:

- První podmínkou je kritérium počtu států. Pro přijetí návrhu je potřeba 14 členů Rady EU. Čtyři státy Visegrádské skupiny disponují tedy 4/14 kvalifikované většiny, což představuje 28,57 %. Pokud by se jednalo o návrh, který nebyl předložen Komisí, je zapotřebí 18 členských zemí. V tomto případě Visegrádská skupina disponuje 4/18, neboli 22,22 % kvalifikované většiny.
- Druhou podmínkou je vážené hlasování. Návrh musí podpořit státy alespoň s 255 hlasy z celkových 345. Slovensko má k dispozici 7 hlasů, Česká republika a Maďarsko disponují každý 12 hlasy, zatímco Polsku bylo přiděleno 27 hlasů. Pokud by Visegrádská skupina chtěla prosadit svůj návrh, měla by tedy 58 hlasů, které představují 16,81 % kvalifikované většiny.
- Třetí podmínkou je počet obyvatel. Pro podporu návrhu se musí vyslovit země, které představují alespoň 62 % celkové populace EU. Země Visegrádské skupiny představují 12,79 % z této populace, což znamená 20,63 % kvalifikované většiny.

Od 1. listopadu 2014 budou podle Lisabonské smlouvy platit nové principy kvalifikované většiny, jak již bylo zmíněno. Musí být dodržena zásada dvojí většiny:

- První podmínkou je kritérium počtu států. V případech, kdy je požadováno vyjádření podpory nejméně 55 % členských států, neboli 15 států, disponuje Visegrádská skupina potenciálem 4/15 hlasů (tedy 26,67 %). V případech, kdy je zapotřebí přijetí návrhu alespoň 72 % členských států, země Visegrádské skupiny představují 4/19 (neboli 21,05 %) kvalifikované většiny.

- Druhou podmínkou je počet obyvatel. Lisabonská smlouva požaduje podporu států představující 65 % obyvatel EU. Visegrádská skupina zastupuje 12,79 % populace. Disponuje tím 19,68 % kvalifikované většiny.

Z uvedených výpočtů vyplývá, že se bude pozitivní hlasovací potenciál po změně hlasování kvalifikovanou většinou zmenšovat. Důvodem je zvýšení podmínky počtu států, které musí podpořit návrh, z původních 50 % na 55 %, což představuje rozdíl jednoho státu a také zvýšení podmínky demografického zastoupení z 62 % na 65 %. Na druhou stranu tato změna povede státy k nutnosti vytváření různých koalic při jednání Rady EU.

Negativní hlasovací potenciál Visegrádské skupiny

Negativním hlasovacím potenciálem je myšlena možnost zablokování projednávaného návrhu. Aby nebyl návrh kvalifikovanou většinou přijat, nesmí být podle Smlouvy z Nice splněna alespoň jedna podmínka z principu trojí většiny, neboli je potřeba splnit jednu z těchto podmínek:

- Kritérium počtu států. Aby nebyl návrh přijat, je potřeba 14 členských států hlasujících proti. Visegrádská skupina disponuje 4/14 (28,57 %) blokační menšiny. K zablokování návrhu, který není předložen Komisí, je nutné 10 států. V tomto případě Visegrádská skupina disponuje 4/10 (40 %) blokační menšiny.
- Kritérium váženého hlasování. Počet hlasů k nepřijetí návrhu je stanoven na 91. Protože země Visegrádu mají dohromady 58 hlasů, představují 63,73 % blokační menšiny.
- Kritérium počtu obyvatel. Blokační menšina je tvořena 38 % obyvatel EU. Země Visegrádské skupiny disponují 12,79 %, což představuje 33,66 % blokační menšiny.

Jak již bylo řečeno, k zablokování přijetí návrhu v Radě EU stačí, pokud je splněna jedna z uvedených podmínek. Z tohoto pohledu je zřejmé, že největší blokační síla Visegrádské skupiny je 63,73 %, tedy u kritéria týkající se váženého hlasování, ve kterém dosahují dohromady 58 hlasů.

Je jasné, že bude pro země Visegrádské skupiny mnohem jednodušší zablokovat projednávaný návrh než naopak jiný prosadit. K zablokování návrhu by Visegrádská skupina potřebovala vytvořit koalici s takovými zeměmi, které by dohromady disponovaly potřebnými zbylými 33 hlasy. Visegrádská skupina spolupracuje s mnoha zeměmi, jednak v rámci tzv. Regionálního partnerství s Rakouskem a Slovinskem, ale také v rámci konceptu V4+ spolupracuje s pobaltskými zeměmi, Bulharskem, Rumunskem a dalšími. Mezi hlavní partnery patří také některé regionální skupiny jako Severská rada nebo Benelux. Pokud by tedy Visegrádská skupina dokázala vytvořit koalici např. se zeměmi Beneluxu, stačila by poté podpora např. Slovinska, aby byla vytvořena blokační menšina. Druhou možností je vytvořit koalici se státem disponujícím velkým počtem hlasů, např. s Německem, které by vytvořilo společně s Visegrádskou skupinou 87 hlasů. K zablokování návrhu by pak stačily pouze 4 hlasy.

Samozřejmě i blokační menšiny se dotknou změny v hlasování kvalifikační většinou stanovené Lisabonskou smlouvou. Od 1. listopadu 2014 bude potřeba k nepřijetí projednávaného návrhu splnit jednu z následujících podmínek:

- Kritérium počtu států. Pokud by měl být návrh zablokován, je potřeba odmítnutí nejméně 13 členských států. Visegrádská skupina disponuje 4/13 (30,77 %) blokační menšiny. V případech, kdy se rozhoduje o návrhu, který není předložen Komisí a ani Nejvyšším představitelem pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, musí blokační menšinu tvořit 9 členských států. V tomto případě tvoří Visegrádská skupina 4/9 (44,44 %) blokační menšiny.
- Kritérium počtu obyvatel. Podmínka pro nepřijetí návrhu je stanovena na 35 % obyvatelstva EU. Protože země Visegrádské skupiny zaujímají 12,79 % obyvatelstva, disponují tak 36,54 % blokační menšiny.

Protože Lisabonská smlouva ruší vážené hlasování, největší blokační potenciál Visegrádské skupiny je v kritériu počtu obyvatel. Země Visegrádské skupiny společně reprezentují 12,79 % z celkové populace EU, což představuje 36,54 % blokační menšiny. Aby Visegrádská skupina mohla zablokovat návrh i po 1. listopadu 2014, musela by vytvořit koalice s takovými zeměmi, které by dohromady představovaly zbývající část populace, a to tedy 22,21 %. Nabízí se několik možností, jak této blokační menšiny dosáhnout. Jednou z možností je vytvořit koalici s jedním z největších států, například s Německem, dále s Beneluxem a Slovinskem. Pokud by

Visegrádská skupina nevytvořila koalici se zeměmi, které mají největší demografickou váhu, musela by se dohodnout s 18 nejmenšími členy Rady EU, aby byla dosažena podmínka pro blokační menšinu. Za této situace by už byla mnohem dříve splněna podmínka počtu států, při které bude stačit Visegrádské skupině vytvořit koalici s dalšími 9 státy.

Pozice Visegrádské skupiny se změnila přijetím Lisabonské smlouvy především ve dvou ohledech. Tím, že se opět omezily další oblasti, ve kterých byl používán princip jednomyslného hlasování ve prospěch hlasování kvalifikovanou většinou, se zmenšila možnost zemí Visegrádské skupiny vetovat některé projednávané návrhy v Radě EU. Zavedením nového způsobu hlasování kvalifikovanou většinou se změnil hlasovací potenciál zemí Visegrádské skupiny, a to jak schopnost přispět k prosazení návrhu, tak i k jeho zablokování. Význam hlasovací síly Visegrádské skupiny bude samozřejmě záviset na oblasti, které se bude projednávaný návrh týkat. Bude záležet na tom, zda je předmětem takové oblasti, která je pro země Visegrádské skupiny důležitá či nikoliv.⁶⁰

⁶⁰ Parlamentní institut. *Lisabonská smlouva. Co nového by měla přinést?* [online]. [citováno 2013-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20553>>

2.2 Východní partnerství a země Visegrádské skupiny

V souvislosti s rozšiřováním EU v roce 2004 o nové členské státy, mezi kterými byly také země Visegrádské skupiny, se rozšiřují i hranice EU stále více na východ a novými sousedními státy se staly i země bývalého SSSR. Dění v těchto zemích také do určité míry ovlivňuje dění v EU. Z tohoto důvodu se EU snaží pomoci vytvořit politicky, ekonomicky a sociálně stabilní prostředí ve svém bezprostředním okolí.

Vztahy, které EU navazuje se zeměmi kolem její jižní a východní hranice, jsou zajišťovány prostřednictvím Evropské politiky sousedství (EPS). Tato iniciativa byla zahájena v roce 2003 a byla vytvořena za účelem zamezení vzniku dělících linií mezi nově rozšířenou EU a jejími sousedy. EPS nabízí těmto zemím možnost prohloubení politické, hospodářské, bezpečnostní a kulturní spolupráce, ale také větší finanční a technickou pomoc.⁶¹

Po rozšíření EU si byly země Visegrádské skupiny vědomy důležitosti EPS, neboť tři státy z tohoto uskupení tvoří východní hranici EU. Visegrádská skupina se začala aktivně angažovat v EPS, a to především vůči východním zemím. Je to přirozené vzhledem k historickým, geopolitickým a socioekonomickým okolnostem. Země Visegrádské skupiny byly také součástí SSSR, prošly transformačním procesem a integrací do EU a NATO. Díky těmto zkušenostem mají určitou výhodu oproti „staré patnáctce“, kterou mohou využít při napomáhání východním sousedům při transformačních procesech a přiblížení se k EU. Tato angažovanost v rámci EPS následně přispěla k vytvoření tzv. Východního partnerství (VP).

Evropská komise zveřejnila iniciativu Východního partnerství 3. prosince 2008 ve svém Sdělení a pojmenovala tuto iniciativu jako „ambicióznější spolupráci“ se státy na východ od hranic EU.⁶² Jak již bylo zmíněno, zájem na Východním partnerství měly hlavně země Visegrádské skupiny, které program od samého počátku

⁶¹ Evropská komise. *Evropská politika sousedství*. [online]. [citováno 2013-02-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_cs.htm>

⁶² Communication from the Commission to The European Parliament and The Council. *Eastern Partnership*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0823:FIN:EN:PDF>>

podporovaly a přispěly k jeho výraznému rozvoji. V 1. polovině 2009 převzala Česká republika předsednictví v Radě EU, kterého využila k rozvoji Východního partnerství a zařadila ho ve svém programu mezi priority. V programu je uvedeno, že „bude usilovat o razantní zavádění Východního partnerství s cílem dosáhnout rovnováhy mezi jednotlivými geografickými partnerstvími EU. Východní partnerství bude představovat novou ucelenou a posílenou politiku EU východním směrem, jejíž jasná a ambiciózní artikulace je pro EU nezbytná“⁶³ (Pracovní program českého předsednictví, str. 20-21). Zároveň během svého předsednictví uspořádala Česká republika summit EU se zeměmi zapojenými do Východního partnerství, a to Arménií, Ázerbájdžánem, Běloruskem, Gruzii, Moldavskem a Ukrajinou, který se konal 7. května 2009 v Praze. Při této příležitosti byla podepsaná společná deklarace, ve které byly definovány cíle, způsoby spolupráce a financování. Hlavním cílem je vytvoření takových podmínek ze strany EU, které pomohou k urychlení politického sblížení a hospodářské integrace mezi EU a zúčastněnými zeměmi a podpora socioekonomických a politických reforem. EU věří, že tyto kroky přispějí k větší stabilitě, bezpečnosti a prosperitě EU, partnerských zemí a celého kontinentu.⁶⁴

Spolupráce mezi EU a partnerskými státy probíhá jak na úrovni dvoustranné, tak i mnohostranné spolupráce. Dvoustranné dohody jsou stanoveny podle individuálního přístupu každé země, které by mohly vést k dohodě o přidružení mezi EU a těmito zeměmi. Na druhé straně mnohostranná spolupráce napomáhá k dosažení cílů Východního partnerství, a to prostřednictvím diskuzí, předávání informací a zkušeností při cestě k realizaci potřebných reforem. Multilaterální spolupráce probíhá v rámci čtyř tematických platforem - demokracie, dobré vládnutí a stabilita, dále hospodářská integrace a sblížování s politikami EU, energetická bezpečnost a mezilidské vztahy.⁶⁵

⁶³ Euroskop.cz. *Pracovní program českého předsednictví*. str. 20-21. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/39/11939-cz_pres_programme_cs.pdf>

⁶⁴ Europa.eu. *Společná deklarace z pražského summitu o Východním partnerství, Praha 7. května 2009*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-09-78_cs.htm>

⁶⁵ Europa.eu. *Společná deklarace z pražského summitu o Východním partnerství, Praha 7. května 2009*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-09-78_cs.htm>

Jak již bylo řečeno, země Visegrádské skupiny měly relativně velký zájem na posílení EPS vůči východním sousedům, které vedlo ke vzniku Východního partnerství. Kromě aktivit jednotlivých zemí v rámci EU provádí země Visegrádské skupiny také kroky jako celek. Tyto aktivity můžeme rozdělit do tří oblastí.

Prvním směrem jsou jednání Visegrádské skupiny se zeměmi Východního partnerství v rámci formátu V4+. Tyto schůzky probíhají na úrovni různých představitelů jednoho nebo více států zapojených do Východního partnerství. Hlavním cílem těchto jednání není vždy přijetí mezinárodní smlouvy, ale mají většinou charakter konzultací, doporučení nebo předání zkušeností, které mohou napomoci k dosažení cílů, které jsou v zájmu obou stran. Intenzitu těchto setkání ukazuje Tabulka 4, kde jsou uvedena setkání, která doposud proběhla od založení Východního partnerství. Předmětem jednání jsou jak konkrétní oblasti spolupráce, tak i oblasti obecnějšího charakteru. Podle uvedené tabulky lze také vyzorovat i intenzivnější spolupráci s Ukrajinou než s ostatními státy zapojenými do Východního partnerství.⁶⁶

Tabulka 4: Přehled setkání zemí Východního partnerství s Visegrádskou skupinou

Předsednictví VG	Datum setkání	Formát setkání (V4+)
Polské předsednictví 2008/2009	25.5.2009	V4+ Ukrajina, Gruzie
	28.5.2009	V4+ Ukrajina
Maďarské předsednictví 2009/2010	13.-16.10.2009	V4+ Japonsko, Bělorusko, Ukrajina
	26.11.2009	V4+ Bělorusko
	29.-30.11.2009	V4+ Ukrajina
	24.2.2010	V4+ státy východní a jihovýchodní Evropy
	2.3.2010	V4+ Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko, Ukrajina, Litva, Lotyšsko Estonsko
Slovenské předsednictví 2010/2011	8.10.2010	V4+ Ukrajina, Makedonie, Srbsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina
	15.2.2011	V4+ Německo, Rakousko, Ukrajina
	3.3.2011	V4+ Německo a země VP
	8.-9.4.2011	V4+ Ukrajina
	12.5.2011	V4+ Ukrajina
	15.-16.6.2011	V4+ Německo, Rakousko, Ukrajina
	16.6.2011	V4+ Moldavsko

⁶⁶ KOUDAR, J.: *Visegrádská skupina po vstupu jejích členů do Evropské unie*. Magisterská práce. 2012. Brno.

České předsednictví 2011/2012	24.-25.10.2011	V4+ země VP
	20.-23.11.2011	V4+ Gruzie
	5.3.2012	V4+ Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Gruzie, Moldavsko, Ukrajina, Litva, Lotyšsko Estonsko
	21.-23.5.2012	V4+ země VP

Zdroj: Vlastní zpracování dle: Visegrad Group. *Annual Reports of the Visegrad Group's Presidencies*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>

Druhou oblastí aktivit, kterou se Visegrádská skupina zapojuje do rozvoje Východního partnerství, jsou schůzky premiérů a ministrů zahraničních věcí zemí Visegrádské skupiny, kteří se na jedné straně hlásí k podpoře východně orientované zahraniční politiky EU a na straně druhé projednávají možné kroky k jejímu dalšímu posilování.⁶⁷ Na toto téma se konal 16. června 2011 v Bratislavě summit premiérů zemí Visegrádské skupiny, při kterém vzniklo Společné prohlášení o posílení činnosti Visegrádské skupiny v rámci Východního partnerství. Premiéři se shodli, že projekt Východního partnerství je dlouhodobou prioritou jejich zahraniční politiky a zdůraznili podporu při zavádění reform, které mohou země zapojené ve Východním partnerství více přiblížit k EU. Visegrádská skupina také vyzdvihla vzájemnou prospěšnost z tohoto programu a zavázala se ke zvýšení jeho podpory. Protože země Visegrádské skupiny prošly procesem transformace a integrace do EU, při které více či méně probíhala vzájemná spolupráce, mohou být tyto úspěchy brány jako možný příklad pro východní partnery. Kromě této politické podpory je ve Společném prohlášení stanoveno rozhodnutí o podpoře zemí Východního partnerství prostřednictvím speciálního programu v rámci Mezinárodního visegrádského fondu.⁶⁸

Třetí oblastí aktivit je právě vytvoření speciálního programu v rámci MVF pod názvem „Visegrad 4 Eastern Partnership Program“ (V4EaP), který byl zahájen od počátku roku 2012. V rámci tohoto programu bylo vyčleněno 1 456 800 Eur pro rok 2012, které

⁶⁷ KOUDAR, J.: *Visegrádská skupina po vstupu jejích členů do Evropské unie*. Magisterská práce. 2012. Brno.

⁶⁸ Visegrad Group. *Joint Statement on the Enhanced Visegrad Group Activities in the Eastern Partnership*. 16.6.2011. Bratislava. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2011/joint-statement-on-the>>

byly vyhrazeny výhradně pro posílení spolupráce Visegrádské skupiny se zeměmi Východního partnerství. Hlavními cíly V4EaP je poskytování zkušeností týkajících se sociální a ekonomické transformace a demokratizace, regionální spolupráce a podpory kooperace mezi vládami, vysokými školami a samotnými občany.⁶⁹ Součástí programu V4EaP jsou čtyři granty. První z nich, stěžejní projekty (Flagship Projects), poskytují finanční prostředky na projekty přispívající k výměně zkušeností Visegrádské skupiny s procesy demokratické transformace a reformace, ale také integrací do EU a regionální spolupráci.⁷⁰ Standardní granty VP (Standard Grants - EaP) poskytují finance pro spolupráci subjektů, kdy partneři jsou alespoň ze dvou zemí Visegrádské skupiny a jedné země Východního partnerství.⁷¹ Třetím poskytovaným grantem je Grant pro visegrádská univerzitní studia pro VP (Visegrad University Studies Grants - EaP), který financuje vysoké školy a univerzity nabízející kurzy týkající se procesu transformace Visegrádské skupiny.⁷² Posledním grantem jsou Stipendia pro VP (Visegrad Scholarships for EaP), která jsou poskytována studentům ze zemí Východního partnerství, kteří chtějí studovat v zemích Visegrádské skupiny.⁷³

Vztahy Visegrádské skupiny se zeměmi Východního partnerství nejsou rozvíjeny pouze na multilaterální úrovni, ale také na bilaterální bázi. Na základě Tabulky 4 lze dovodit, že zde existuje hlubší orientace na spolupráci s Ukrajinou, neboť je znatelná vyšší intenzita schůzek než s ostatními státy. Hlavním důvodem je zřejmě geografická blízkost, ale také fakt, že se Ukrajina více přiblížila ke vstupu do EU než ostatní země Východního partnerství. Provázanost, a tedy i aktivity ohledně budoucího členství v EU, je tak mnohem užší a četnější než s ostatními východními partnery.

⁶⁹ Visegrad Fund. *Visegrad 4 Eastern Partnership Program*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/>>

⁷⁰ Visegrad Fund. *Flagship Projects*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/flagship/>>

⁷¹ Visegrad Fund. *Standard Grants - EaP*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/standard/>>

⁷² Visegrad Fund. *Visegrad University Studies Grants - EaP*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/vusg-eap/>>

⁷³ Visegrad Fund. *Scholarships for Eastern Partnership*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/scholarships-eap/>>

Východní partnerství patří mezi priority zemí Visegrádské skupiny, ale umístilo se také vysoko v programu činnosti EU. Úspěšným prosazováním východní politiky EU se ukázalo, že Visegrádská skupina je úspěšná regionální spolupráce, která přispívá k celkovým cílům a záměrům EU a vydobyla si tak mezinárodního uznání.⁷⁴

2.3 Předsednictví zemí Visegrádské skupiny v Radě EU

Rok 2009 a především 2011 byl velmi důležitým v evropské historii středoevropských zemí, a to především pro země Visegrádské skupiny. Zasloužila se o to nejprve Česká republika, která jako první ze zemí Visegrádu převzala předsednictví Rady EU v roce 2009. Českou republiku následovalo dále v první polovině roku 2011 Maďarsko, které předsednictví předalo Polsku.⁷⁵ Toto období umožňovalo zemím Visegrádské skupiny zviditelnit se a ukázat, že ve střední Evropě existuje funkční regionální spolupráce. Výhodou bylo, že všechna předsednictví, hlavně maďarské a polské, na sebe velmi úzce navazovala. Byla zde proto velká šance propojit své programy a prosadit společné zájmy v unijních záležitostech, ale také zájmy důležité pro střední a východní Evropu, a tím ukázat důležitost zemí středoevropského regionu, které je nutné brát vážně, neboť jejich společný hlas v evropských politikách má nemalou váhu.

Důkazem úspěšné spolupráce během předsednictví Rady EU těchto tří zemí je určitě fungující Východní partnerství, které se stalo jednou z priorit předsednických programů. Z toho vyplývá, že jsou země Visegrádské skupiny schopné úzké spolupráce a dokazuje to také návaznost předsednických programů. Jde především o úzkou spolupráci mezi maďarským a polským předsednictvím. Propojenost českého předsednictví s maďarským nebyla až tak úzká z důvodu časové pauzy. I přesto je zde znatelné propojení v otázce Východního partnerství, což dokazuje, že ukončením předsednictví jedné země nezanikla témata důležitá pro Visegrádskou skupinu, ale

⁷⁴ Česká televize. *Tisková konference V4 a EU v Praze*. Praha. březen 2012. [online]. [citováno 2013-03-2]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/zive-vysilani/videozaznam-335895-tk-pojednani-v4-a-eu-v-praze/>>

⁷⁵ Rada Evropské unie. *Presidency Websites*. [online]. [citováno 2013-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/council/presidency-websites?lang=cs>>

na tyto oblasti navázalo další předsednictví.⁷⁶ Tato kontinuita byla znatelná např. u summitu Východního partnerství, které se mělo odehrát za maďarského předsednictví v květnu 2011, ale musel se posunout až na září 2011, kdy už Radě EU předsedalo Polsko. Nemělo to ovšem žádný vliv na obsah jednání, naopak se zúžila spolupráce mezi Polskem a Maďarskem.⁷⁷

Předsednictví středoevropských zemí v Radě EU mělo význam nejen pro tyto země, ale také pro jejich východní partnery EU. Znamenalo to pro ně zvětšení pozornosti, která jim byla v rámci EU věnována a možnost navázat užší vztahy s EU.

Kromě Východního partnerství lze pozorovat i další úspěchy, kterých země Visegrádské skupiny během postupných předsednictvích dosáhly. Jedním z nich je rostoucí zájem EU o Západní Balkán, kterého dosáhlo především Maďarsko, neboť jako jediná ze zemí Visegrádské skupiny sdílí s tímto regionem společné hranice. Jednou z priorit maďarského předsednictví tedy bylo rozšíření EU, a to zejména o Chorvatsko. Právě s touto zemí měly být dokončeny přístupová jednání během maďarského předsednictví.⁷⁸ Podepsání přístupové smlouvy EU s Chorvatskem se nakonec podařilo až během polského předsednictví.⁷⁹

Mezi další výsledky úspěšné spolupráce zemí Visegrádské skupiny, která pomohla zviditelnit středoevropský region, patří Dunajská strategie, která byla schválena během maďarského předsednictví. Jedná se o makroregionální strategii EU, která sdružuje členské i nečlenské země patřící do povodí Dunaje⁸⁰, jejíž cílem je obnovení splavnosti

⁷⁶ HORVÁT, S.: *Visegrádská čtyřka se v labyrintu Unie neztratila*. 2011-12-14. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/interview/szabolcs-horvath-visegradska-ctyrka-se-v-labyrintu-unie-neztratila-009424>>

⁷⁷ Hungary Presidency of the Council of the European Union. *Eastern Partnership*. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2011.hu/eastern-partnership>>

⁷⁸ Euractiv.cz. *Maďarské předsednictví*. 2011-01-07. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/link-dossier/maarske-predsednictvi-000075>>

⁷⁹ PL2011.eu. *Presidency draws to a close*. 2011-12-28. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://pl2011.eu/en/content/presidency-draws-close>>

⁸⁰ Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česká republika, Chorvatsko, Německo, Maďarsko, Moldavská republika, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Ukrajina

řeky Dunaj, protipovodňová ochrana a řešení společných problémů v oblasti energetiky, dopravy, životního prostředí a další.⁸¹

Země Visegrádské skupiny ukázaly, že je nelze přehlížet a mají své opodstatnění v EU. Jedná se o regionální uskupení, které je schopné definovat a prosazovat společné zájmy. Maďarský premiér Viktor Orbán vyzdvihl úspěch středoevropských předsednictví v Radě EU slovy, že dvě po sobě jdoucí předsednictví potvrzuje správnost rozhodnutí, které bylo učiněné před deseti lety týkající se vstupu středoevropských zemí do EU, protože tyto státy vytváří EU barevnější, silnější a nápaditější.⁸²

Ovšem i během těchto předsednictvích se objevily jak vnitřní problémy zemí, tak i vnější problémy týkající se EU. Česká republika si prošla v březnu 2009 vládní krizí, která vyústila jejím pádem⁸³, zatímco Maďarsko bylo kritizováno kvůli přijatému kontroverznímu mediálnímu zákonu a nové daně z obratu.⁸⁴ Na druhé straně byla Česká republika kladně hodnocena za řešení plynové krize, která vypukla v důsledku přerušení dodávek plynu z Ruska vedoucí přes Ukrajinu.⁸⁵

⁸¹ Euractiv.cz. *EU má druhou makroregionální strategii, tentokrát pro povodí Dunaje*. 2010-12-10. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/eu-ma-druhou-makroregionalni-strategii-tentokrat-pro-povodi-dunaje-008213>>

⁸² Eu2011.hu. *Orbán: Hungary accomplished Presidency objectives*. 2011-07-06. [online]. [citováno 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2011.hu/news/orban-hungary-accomplished-presidency-objectives>>

⁸³ Eu2009.cz. *České předsednictví jako seriál výsledků*. [online]. [citováno 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/ceske-predsednictvi-jako-serial-vysledku-26180/index.html>>

⁸⁴ Euractiv.cz. *Maďarské předsednictví*. 2011-01-07. [online]. [citováno 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/link-dossier/madarske-predsednictvi-000075>>

⁸⁵ Eu2009.cz. *České předsednictví jako seriál výsledků*. [online]. [citováno 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/ceske-predsednictvi-jako-serial-vysledku-26180/index.html>>

3 Reálná spolupráce Visegrádské skupiny

Od založení Visegrádské skupiny se prolínají celým jejím působením jak úspěchy spolupráce, tak i prohry. Častým problémem jsou individuální přístupy členských zemí k řešeným problémům, které si často myslí, že samostatné kroky povedou k rychlejšímu a efektivnějšímu dosažení cíle, ale objevují se také problémy najetí společných postojů k řešeným problémům. Ovšem vedle některých neúspěchů také existují aktivity, které přinesly prostřednictvím spolupráce očekávané výsledky nebo alespoň přispěly nebo přispívají k rychlejšímu posunu k dosažení cíle. A právě některými těmito úspěchy Visegrádské skupiny se bude věnovat tato kapitola, a to konkrétně úspěšným společným vstupem do schengenského prostoru, zaujmutí společných postojů vůči tvorbě rozpočtu EU, rozvíjející se spolupráce v energetické bezpečnosti a bezpečnostní a obranné oblasti.

3.1 Vstup zemí Visegrádské skupiny do schengenského prostoru

Otázka vstupu zemí Visegrádské skupiny do schengenského prostoru se stala jednou z priorit už těsně před samotným vstupem těchto zemí do EU v květnu 2004. Visegrádská skupina měla za cíl zapojit se do schengenského prostoru společně, a to v co nejbližším možném termínu. Jedním z důvodů byl fakt, že vstup do Schengenu, a tedy odstranění kontrol na vnitřních hranicích, je vnímáno jako dosažení plného členství EU. Dalším důvodem byla obava z rozdělení Visegrádské skupiny schengenskou hranicí, což by mohlo komplikovat spolupráci v rámci uskupení a s dalšími vyspělými zeměmi EU. Kromě toho také Polsko, Maďarsko a Slovensko sdílí své východní hranice se zeměmi, které byly politicky nestabilní a přinášely další rizika. To vedlo země Visegrádské skupiny ke snaze zajistit své východní hranice.⁸⁶

⁸⁶ ZELENICKÁ, Z.: *The Visegrad Group and the EU - Balanced Relationship Between the Visegrad Group and the EU?*. Politické vedy/Studies. [online]. [citováno 2013-03-07]. Dostupné z WWW: <http://www.fpvvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2009/2_zelenicka.pdf>

Prvním krokem ke společnému vstupu do schengenského prostoru byla schůzka ministrů vnitra zemí Visegrádské skupiny v září 2003, na které země našly mnoho oblastí společných zájmů v oblasti Schengenu a dohodly se na prohlubování spolupráce a na dalších společných krocích. Zároveň vyslovily cíl dosáhnout účasti v schengenském prostoru co možná nejdříve po vstupu do EU. Na tomto setkání bylo přijato desetibodové prohlášení, ve kterém je zmíněno založení Pracovní skupiny Visegrádské čtyřky pro schengenskou spolupráci.⁸⁷ Úkolem této skupiny bylo zabývat se přípravami států Visegrádské skupiny na vstup do schengenského prostoru, posuzování kompatibility Schengenských akčních plánů jednotlivých zemí Visegrádské skupiny a následně posoudit, zda jsou státy schopné podat společnou přihlášku.

Na základě výsledků Pracovní skupiny Visegrádské skupiny pro schengenskou spolupráci potvrdili ministři vnitra v deklaraci z července 2004, že byla dosažena potřebná kompatibilita mezi Národními schengenskými akčními plány zemí Visegrádské skupiny a dosaženy pokroky v implementaci pravidel ze strany každého státu. Tím bylo možné podat žádost o zapojení se do schengenského prostoru ve stejný okamžik. Zároveň se ministři shodli, že nejpozději do konce roku 2004 by měly být podány žádosti o společném provedení schengenských hodnotících misí ve všech zemích Visegrádské skupiny, aby vstup všech čtyř zemí byl učiněn v jeden okamžik. Taktéž byl stanoven termín pro plné zapojení do schengenského prostoru, a to na říjen 2007.⁸⁸

V tomto okamžiku se zdálo, že Visegrádská skupina dokáže opravdu efektivně spolupracovat a dosáhnout viditelných společných úspěchů. Ale v problematice schengenského prostoru se opět pomalu začaly objevovat tendence individualismu některých zemí, kdy měly dojem, že individuálními kroky dospějí k cíli rychleji než prostřednictvím vzájemné spolupráce. Tento individualismus se opět objevil v České

⁸⁷ Visegrad Group. *Statement of the Ministers of the Interior of the Visegrad Group (11 September 2003)*. [online]. [citováno 2013-03-010]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2003/statement-of-the>>

⁸⁸ Visegrad Group. *Declaration of Visegrad Group Ministers of the Interior (19 July 2004)*. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2004/declaration-of-visegrad>>

republice, která měla obavy z opožděného zapojení se do schengenského prostoru kvůli problémům Slovenska se zajištěním slovensko - ukrajinských hranic a také kvůli problémům Polska se zajištěním hranic s Baltským mořem.⁸⁹ Český velvyslanec při EU Jan Kohout prohlásil, že pokud by Slovensko nebylo připraveno na vstup do schengenského prostoru volného pohybu osob, tak i přesto Česká republika vstoupí do schengenského prostoru a bude nucena vytvořit schengenskou hranici se Slovenskem. Na to zareagoval slovenský velvyslanec při EU Maroš Šefčovič, že Slovensko zvládne veškeré problémy týkající se zajištění hranic s Ukrajinou a bude připravena ke vstupu po boku ostatních zemí Visegrádské skupiny.⁹⁰

Velmi rychle ovšem přišel vnější problém, který následně přiměl země Visegrádské skupiny obnovit spolupráci a pokračovat společně v integraci do schengenského prostoru. Již v polovině roku 2006 bylo ale zřejmé, že stanovený datum vstupu zemí do schengenského prostoru v říjnu 2007 bude muset být výrazně odložen. Důvodem byly technické problémy se spuštěním Schengenského informačního systému SIS II v naplánovaném termínu, tedy v březnu 2007. Do této doby byl využíván SIS I, jehož kapacita bohužel neumožňovala rozšíření systému o dalším nové státy.

Obnova vzájemné spolupráce byla potvrzena mimo jiné ve společném prohlášení předsedů vlád v říjnu 2006, při kterém vyjádřili podporu pro vstup do schengenského prostoru ve stanoveném termínu, který byl stanoven při zasedání Evropské rady, tedy v říjnu 2007.⁹¹ Tento požadavek dodržení termínu se objevoval i na dalších setkáních zástupců zemí Visegrádské skupiny.

Společný tlak na Radu EU o dodržení stanoveného termínu přispěl k přijetí návrhu předloženém Portugalskem, které v té době předsedalo Radě EU. Předložený návrh

⁸⁹ ZELENICKÁ, Z.: *The Visegrad Group and the EU - Balanced Relationship Between the Visegrad Group and the EU?*. Politické vedy/Studies. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <http://www.fpvvmv.umb.sk/userfiles/file/4_2009/2_zelenicka.pdf>

⁹⁰ Novinky.cz. *ČR chce vstoupit do Schengenu i bez Slovenska*. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/103873-cr-chce-vstoupit-do-schengenu-i-bez-slovenska.html>>

⁹¹ Visegrad Group. *Declaration of the Prime Ministers of the Visegrad Countries Visegrad (10 October 2006)*. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/official-statements/documents/declaration-of-the>>

upravoval stávající SIS, který byl nazván SISone4ALL (SIS pro všechny) a byl spuštěn v roce 2007. Díky této modifikaci SIS I mohli 8. listopadu 2007 ministři vnitra potvrdit připravenost zemí Visegrádských zemí na vstup do schengenského prostoru a ukončit tak hodnotící proces, který potvrzoval připravenost všech států. Na základě rozhodnutí Rady EU byly k 21. prosinci 2007 zrušeny kontroly na vnitřních hranicích EU a země Visegrádské skupiny se úspěšně začlenily do schengenského prostoru.⁹²

3.2 Finanční rámec Evropské unie

Finanční rámec EU 2007 - 2013

Společným tématem, ve kterém Visegrádská skupina po vstupu do EU taktéž zafungovala jako celek, bylo jednání o rozpočtové perspektivě EU na finanční období 2007 - 2013.

Do procesu tvorby finančního rámce se země Visegrádské skupiny zapojovaly téměř ihned po přistoupení do EU. V prosinci 2004, týden před setkáním Evropské rady, se konal ve Varšavě summit předsedů vlád zemí Visegrádské skupiny. Ve společném prohlášení předsedové vlád zdůraznili, že by měly být respektovány specifické potřeby nových členských států při rozdělování finančních prostředků za účelem přiblížení se k evropskému průměru vyspělosti zemí. Premiéři také stanovili oblasti, které by měly být pokryty nové finanční zdroje. Jedná se především o programy v oblasti výzkumu, vývoje a vzdělávání, překlenutí rozdílů technologické mezery, která vznikla mezi zeměmi EU-15 a novými členskými státy, zvýšení konkurenceschopnosti, zlepšení infrastruktury a podpory rozvoje venkova a zemědělské politiky. Na závěr prohlášení se premiéři Visegrádské skupiny zavázali k dalším konzultacím týkajících se finančního rámce EU na období 2007 - 2013.⁹³

⁹² Euroskop.cz. *Vstup ČR do Schengenu*. Visegrad Group. *Declaration of the Prime Ministers of the Visegrad Countries Visegrad (10 October 2006)*. [online]. [citováno 2013-03-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>>

⁹³ Visegrad Group. *Meeting of Prime Ministers of the Visegrad Group Countries, Warsaw (8 December 2004)*. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2004/meeting-of-prime>>

V roce 2005 se Visegrádská skupina prostřednictvím českého a polského premiéra, Jiřího Paroubka a Marka Belky, obrátila na Velkou Británii, která momentálně předsedala Radě EU, s žádostí o co nejrychlejší zveřejnění jejich úmyslu s ekonomickými reformami a návrhem na finanční rámce EU na další roky. Cílem Visegrádské skupiny je dokončení příprav týkajících se finanční perspektivy EU do konce roku 2005, tedy ještě za britského předsednictví.⁹⁴

Na summitu ministrů zahraničních věcí zemí Visegrádské skupiny v červenci 2005 se země společně obrátily na EU s žádostí na urychlení schvalovací procesu finančního rámce na období 2007 - 2013. Maďarsko, které v té době předsedalo Visegrádské skupině, navrhlo, aby byl přijat alespoň dvouletý finanční rámec EU v případě, že by se Unie na dlouhodobém rámci nedokázala shodnout.⁹⁵ Samozřejmě všechny země by raději uvítaly sedmiletý plán. Každý členský stát by rád znal dlouhodobý finanční rámec, který tvoří základ pro plánování ekonomiky.

V prosinci 2005 EU konečně schválila rozpočtovou perspektivu na období 2007 - 2013, jejíž obsah, ale také společný postoj v této problematice, byl pro země Visegrádské skupiny úspěchem. Oproti původním návrhům byly finanční prostředky navýšeny. Z tohoto navýšení budou nejvíce profitovat nové členské státy. Došlo ke zvýšení limitu pro čerpání finančních prostředků především v oblasti udržitelného růstu a ochrany přírodních zdrojů a hospodaření s nimi. Tento krok ocenily zejména nové členské státy, jako například země Visegrádské skupiny.⁹⁶

⁹⁴ Euroskop.cz. *Česko a Polsko budou apelovat na urychlené přijetí*. 2005-07-22. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8960/3035/clanek/cesko-a-polsko-budou.apelovat-na-urychlene-prijeti-rozpocet-eu/>>

⁹⁵ Euroskop.cz. *Visegrád vyzval k urychlenému schválení rozpočtu*. 2005-07-12. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8960/2954/clanek/visegrad-vyzval-k-urychlenemu-schvaleni-rozpocet-eu/>>

⁹⁶ Euroskop.cz. *Finanční perspektiva 2007-2013*. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8809/sekce/financni-perspektiva-2007-2013/>>

Finanční rámec EU 2014 - 2020

V letošním roce končí finanční rámec EU na období 2007 - 2013, a proto EU začala projednávat novou rozpočtovou perspektivu pro léta 2014 - 2020. I během tohoto schvalovacího procesu se objevují prvky spolupráce zemí Visegrádské skupiny.

Ještě před samotným zveřejnění návrhu na další období se objevily informace týkající se vyškrtnutí Evropského sociálního fondu z politiky soudržnosti, který se snaží odstraňovat rozdíly mezi regiony EU. Hlavním iniciátorem za udržení stávajícího Evropského sociálního fondu bylo Polsko, které patřilo k největším příjemcům finanční podpory. Jeho zrušením by hlavně nové členské státy přišly o finanční podporu na vzdělávací projekty, na programy týkající se snižování nezaměstnanosti a diskriminace.⁹⁷ Zrušení Fondu není nakonec součástí návrhu finanční perspektivy.

Poté se v říjnu 2011 konal v Praze summit prezidentů zemí Visegrádské skupiny, na kterém bylo vydáno Sdělení o víceletém finančním rámci EU. Prezidenti se shodli, že finanční prostředky by měly přispívat především k posílení konkurenceschopnosti EU, podporovat politiku soudržnosti se zaměřením především na méně rozvinuté regiony, která by měla snižovat regionální rozdíly.⁹⁸

V podobném duchu proběhl také summit předsedů vlád zemí Visegrádské skupiny v červnu 2012, který probíhal taktéž v Praze. Výsledkem setkání byl společný dopis premiérů zástupců EU, který reagoval na současné zpomalení ekonomického růstu, jeho sociálním dopadům a problémům na finančních trzích. Země Visegrádské skupiny mají pocit, že by se měly více angažovat v diskuzích o metodách obnovení ekonomického růstu EU. Jednou z otázek, kterou by se měla EU podle nich zabývat, je také finanční perspektiva na období 2014 - 2020, která by mohla podpořit růst. Podle Visegrádské skupiny bylo potřeba finanční rámec schválit nejpozději do konce roku 2012. Dále zdůrazňuje důležitost podpory politiky soudržnosti (nikoliv snižování

⁹⁷ Ihned.cz. *Jeden za všechny, všichni proti Bruselu. Visegrad spojil síly kvůli rozpočtu EU*. 2010-08-20. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-45805920-jeden-za-vsechny-vsichni-proti-bruselu-visegrad-spojil-sily-kvuli-rozpocetu-eu>>

⁹⁸ Visegrad Group. *Visegrad Group Presidency Communication on Multiannual Financial Framework, 14 October 2011*. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2011/visegrad-group>>

výdajů, jak již bylo naznačeno), prostřednictvím níž lze dospět ke zvýšení konkurenceschopnosti EU. Nejvíce finančních prostředků v rámci této politiky by mělo směřovat do méně rozvinutých zemí, a to především do odvětví s růstovým potenciálem. Mimo to, poukazuje také na lepší využití finančních prostředků v oblasti výzkumu, inovací a vývoje, a to v celé Evropě.⁹⁹

8. února 2013 byl po neúspěšném listopadovém pokusu schválen Radou EU nový dlouhodobý finanční rámec na roky 2014 až 2020, který byl oproti současnému rozpočtu nižší, a to z důvodu úsporných opatření. Na snížení rozpočtu měli největší zájem čistí plátcí, kteří získají méně finančních prostředků než vkládají. Na druhou stranu došlo k navýšení finančních prostředků ze strukturálních fondů pro méně rozvinuté země. Tyto prostředky budou využity na podporu snižování nezaměstnanosti a na pomoc nejchudším osobám.¹⁰⁰

Měsíc po schválení finančního rámce členskými státy EU rozhodoval o návrhu Evropský parlament, který ale víceletou finanční perspektivu na období 2014 - 2020 odmítl. Jedním z důvodů bylo výrazné omezení výdajů. Dalším požadavkem je větší flexibilita finančního rámce, který by umožňoval lépe reagovat na vzniklé situace. Další pokusy o schválení budou pravděpodobně probíhat během června nebo července 2013.¹⁰¹

⁹⁹ Visegrad Group. *Letter of the Prime Ministers of the Visegrád Group Countries*, 22 June 2012.

[online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/v4-letter-ec-june-2012>>

¹⁰⁰ Evropský sociální fond. *Rozpočet EU: finance pro lepší budoucnost*. 2013-02-13. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW:

<<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=cs&newsId=8080>>

¹⁰¹ Euroskop.cz. *Europoslanci nepodpořili rozpočet EU na roky 2014-2020*. 2013-03-13. [online].

[citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8960/22134/clanek/europoslanci-nepodporili-rozpocet-eu-pro-roky-2014-2020/>>

3.3 Spolupráce Visegrádské skupiny v energetické bezpečnosti

První náznaky podobného chápání energetické bezpečnosti se objevují již v zakládající Deklaraci, ve které je také mezi jednotlivými kroky zmíněna i snaha o sladění energetických systémů zemí Visegrádské skupiny.¹⁰² Tím, že byl tento cíl zařazen do první společné deklarace, ukazuje na to, že si jsou země vědomy důležitosti nastolení energetické bezpečnosti ve střední Evropě. Mimo jiné to také značí první impuls ke vzájemné spolupráci. Po letech rozvíjející se spolupráce, ve kterých převládala snaha o co nejrychlejší integraci do EU a NATO, přicházejí léta útlumu (1993 - 1998), během kterých dochází k oslabení spolupráce. Ta se začíná opět obnovovat během roku 1998. V květnu 1999 byl v Bratislavě přijat Contents of Visegrad Cooperation, který přispěl k obnovení spolupráce a opět definoval oblasti visegrádské kooperace. I zde se nezapomnělo na spolupráci v oblasti energetiky, neboť je definován cíl „*diskuze a kooperace v oblasti diverzifikace energetických dodávek*“ (Contents of Visegrad Cooperation, 1999).¹⁰³ Tímto byl stanoven krok ke společným diskuzím v oblasti energetiky, která byla zaměřená na cestu diverzifikace.

Od okamžiku obnovení spolupráce se Visegrádská skupina primárně zaměřovala na vstup všech čtyř zemí do NATO a EU. Otázka energetické bezpečnosti nebyla v té době hlavní prioritou a stala se spíše doplňujícím tématem. Určitým pokrokem před samotným vstupem zemí do EU bylo vytvoření Expertní pracovní skupiny pro energetiku v roce 2002, která vznikla za maďarského předsednictví ve Visegrádské skupině. Zpočátku se zaměřovala na úroveň konzultační a výměnu informací týkajících se energetické politiky jednotlivých států a tvorby zásoby ropy a ropných derivátů. Po vstupu zemí Visegrádské skupiny do EU se úroveň spolupráce posunula na snahu koordinace společných postojů v rámci EU a výměnu názorů týkajících se již konkrétních otázek.¹⁰⁴ Až do roku 2006 byla spolupráce omezena pouze na výměnu

¹⁰² Visegrad Group. *Visegrad Declaration 1992*. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412>>

¹⁰³ Visegrad Group. *Contents of Visegrad Cooperation 1999*. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>>

¹⁰⁴ STARÝ, M.: *Co-operation of Visegrad Four Member Countries (V-4) in energy*. 2006-05-10. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument16509.html>>

informací a diskuzí, ale k realizaci praktických kroků, které by posílily energetickou bezpečnost, nedocházelo.

Teprve rok 2006 přinesl významnou změnu v oblasti energetiky. Na přelomu let 2005/2006 prošla Evropa významným přerušením dodávek plynu z Ruska. To vyvolalo určité ochlazení vztahů EU s Ruskem. Důvodem byly spory mezi Ruskem a Ukrajinou týkající se zvýšení cen. Během této krize byly omezeny dodávky plynu do řady zemí EU.¹⁰⁵ Od tohoto okamžiku si členské země EU uvědomily nutnost řešení některých energetických otázek nejen na úrovni národní, ale také na unijní a některé z nich i na celosvětové úrovni. EU se rozhodla vytvořit Novou energetickou politiku pro Evropu a zároveň Komise vydala Zelenou knihu Evropské strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii. Nová energetická politika se nesla v duchu diverzifikace energetických zdrojů, zvýšení konkurenceschopnosti a společného postoje vůči dodavatelům ze třetích zemí.¹⁰⁶

Tato nově nastolená strategie se postupně promítala do spolupráce zemí Visegrádské skupiny, které si po přerušení dodávek energetických surovin uvědomovaly velkou energetickou závislost na Rusku. Na počátku roku 2006 nejprve probíhají konzultace na různých úrovních týkající se energetické otázky, ale postupně si Visegrádská skupina uvědomuje důležitost spolupráce, a to nejen v rámci uskupení, ale také s ostatními státy mimo EU. Od roku 2006 se energetická bezpečnost stává pro Visegrádskou skupinu jednou z priorit.¹⁰⁷

Další konflikt se snížením dodávek ropy nastal v červenci 2008, kdy Rusko výrazně omezilo dodávky do České republiky. Oficiálním důvodem k zastavení dodávek ropy byla technická údržba potrubí, ale existují spekulace, že příčiny mají spíše politický podtext, protože k omezení došlo v době podpisu smlouvy o radarové základně USA

¹⁰⁵ TICHÝ, L.: *Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009*. 2009-03-16. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynovе-krize-2009/>>

¹⁰⁶ STARÝ, M.: *Co-operation of Visegrád Four Member Countries (V-4) in energy*. 2006-05-10. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument16509.html>>

¹⁰⁷ tamtéž

na území České republiky a Polska. Ačkoliv bylo zřejmé, že Rusko tuto spolupráci nepodporuje, jakékoliv spekulace o politických záměrech odmítlo.¹⁰⁸

Pozastavení dodávek energetických surovin z Ruska do Visegrádské skupiny nebylo bohužel posledním. Na začátku roku 2009 došlo k dalšímu přerušení dodávek ruského plynu na Ukrajinu kvůli novým obchodním podmínkám mezi ruskou energetickou společností Gazprom a ukrajinskou státní firmou Naftogas. Následkem toho Gazprom zcela zastavil dodávky plynu do Evropy na dva týdny. Tím tak zůstala částečně nebo i zcela úplně bez dodávek plynu část zemí EU. To se týkalo i zemí Visegrádské skupiny. Zcela bez přísunu zemního plynu se ocitlo Maďarsko a Slovensko, které muselo vyhlásit nouzový stav, a to i přesto, že Česká republika měla určitý přísun této suroviny z Norska a dokázala alespoň částečně zásobovat Slovensko.¹⁰⁹

Po plynové krizi si země ještě více uvědomily důležitost energetické bezpečnosti a rozhodly se pokročit k praktičtějším krokům. Následující maďarské předsednictví 2009/2010 už bylo více propracovanější, co se týče otázky energetiky, a věnuje se úzké spolupráci s Běloruskem a Ukrajinou. Zmiňuje také navázání kontaktů s Ruskem v otázce energetické bezpečnosti. Odvětvová spolupráce se odkazuje na nutnost propojení energetických sítí, spolupráci týkající se skladování strategických komodit, konzultace v oblasti liberalizace trhu s energií, užší spolupráci v otázce obnovitelných zdrojů energie a velký důraz je kladen také na modernizaci infrastruktury.¹¹⁰

Během maďarského předsednictví přispělo k pokroku v energetické oblasti založení Skupiny na vysoké úrovni pro energetiku (High Level Energy Working Group). První setkání pracovní skupiny se uskutečnilo 6. listopadu 2009 za účelem konzultací otázek

¹⁰⁸ TICHÝ, L., BINHACK P.: *Česká debata o vnější dimenzi energetické bezpečnosti a národní zájem*. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.cepsr.com/tisk.php?ID=508>>

¹⁰⁹ TICHÝ, L.: *Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009*. 2009-03-16. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynove-krize-2009/>>

¹¹⁰ Visegrad Group. *2009/2010 Hungarian Presidency*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2009-2010-hungarian-110412>>

týkajících se spolupráce v oblasti energetiky či energetické infrastruktury mezi severním a jižním regionem.¹¹¹

Významným krokem byl Energy Security Summit konaný 24. února 2010 v Budapešti, který probíhal v rámci V4+, což umožnilo zúčastnit se summitu i zemím východní a jihovýchodní Evropy. Výsledkem této schůzky byla deklarace, ve které si všechny země uvědomují důležitost bezpečnosti energie jako společného problému, který by mohl být řešen stejně jak na úrovni vnějších vztahů EU, tak i na úrovni regionální spolupráce. Signatáři této deklarace se kromě zemí Visegrádské skupiny stala také Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Srbsko, Slovinsko, Rumunsko a Rakousko. Oblastmi, na které je kladem důraz, jsou převážně diverzifikace dodávek ropy a plynu zejména do oblasti střední, východní a jihovýchodní Evropy, nedostatek interkonektorů a zpětných toků.¹¹² Jan Fischer, premiér České republiky, na summitu řekl, že „*diverzifikace zdrojů je pro energetickou bezpečnost klíčová*“ (Vláda ČR, 2010)¹¹³, proto jedním z hlavních témat bylo propojení energetické infrastruktury Visegrádské skupiny s Chorvatskem, Srbskem a balkánskými zeměmi a také stavba plynovodu Nabucco, který by měl vést od Kaspického moře přes Turecko, Rumunsko, Maďarsko do Rakouska. Druhým plynovodem, který by měl snížit závislost evropských zemí na dodávkách plynu z Ruska, se stane plynovod South Stream. Ten by měl vést přes Bulharsko, Řecko, Srbsko a Maďarsko.¹¹⁴

Budapešťská deklarace dále definuje prostředky, kterými lze reagovat na krizi. Jedná se především o společné plánování, rozvoj infrastruktury pro lepší transport plynu a ropy a rozšíření jejich skladovacích možností, stejně jako i fungující vnitřní trh s energií. Všechny tyto prostředky by měly fungovat na principu solidarity. Mimo to se objevují také konkrétní návrhy spolupráce. Jedná se především o posílení politiky

¹¹¹ Visegrad Group. *2009/2010 Hungarian Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2009-2010-hungarian-110412>>

¹¹² Visegrad Group. *Declaration of the Budapest V4+ Energy Security Summit*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2010/declaration-of-the>>

¹¹³ Vláda ČR. *V Budapešti se sešla Visegrádská čtyřka*. 2010-02-25. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/v-budapesti-se-sesla-visegradska-ctyrka-68717/>>

¹¹⁴ tamtéž

soudržnosti EU a možnosti financování společných energetických projektů a projektů týkajících se energetické infrastruktury, která by měla pomoci k větší bezpečnosti regionu. Dále se v deklaraci objevuje snaha o užší spolupráci strategických energetických firem, příslib k pravidelným setkáním na vysoké úrovni a vytvoření ad hoc pracovních skupin na expertní úrovni, jako například Pracovní skupina pro severojižní plynárenské propojení, která bude řešit jednotlivé energetické projekty.

Pozitivním přínosem budapešťské konference byl bezesporu fakt, že si země Visegrádské skupiny uvědomily, že je se zeměmi východní a jihovýchodní Evropy spojují společné energetické zájmy, které vedou k posílení bezpečnosti střední, východní a jihovýchodní Evropy, ale také samotné EU. Ačkoliv byla přijata některá nová opatření řešící energetické problémy nebo infrastrukturu (pracovní skupiny, pravidelné konzultace, atd.), stále není stanoven společný postoj ve vyjednávání vůči dodavatelům energetických komodit. Dalším přínosem je vytvoření základu pro společnou konzultaci a stanovení návrhů pro řešení podobné situace, která vznikla v lednu 2009.¹¹⁵ Naopak slabou stránkou summitu bylo, že deklaraci nepodepsalo Bělorusko ani Ukrajina, přes které vedou významné ropné dodávky. Tím byla značně oslabena možnost zajištění energetické bezpečnosti celého regionu.

O týden později 2. března 2010 se konala schůzka ministrů zahraničí zemí Visegrádské skupiny se zástupci baltských zemí, zemí Východního partnerství, Belgie, Španělska a reprezentanty Evropské komise, jejíž výsledkem bylo podepsání Společného prohlášení ministrů zahraničí Visegrádské skupiny. Významné na této schůzce bylo to, že se jí už také zúčastnila Ukrajina a Bělorusko. Ve Společném prohlášení ministři zdůraznili důležitost zlepšení spolupráce v energetické bezpečnosti s aspektem na dlouhodobé dodávky a tranzit surovin, ale také zlepšení regulace a energetické efektivity. Ovšem problémem v oblasti regulace je to, že ministři blíže nespecifikují, jaké kroky si pod tímto pojmem představují.¹¹⁶

¹¹⁵ Visegrad Group. *Press Statement of Prime Minister Gordon Bajnai*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2010/press-statement-of-prime>>

¹¹⁶ Visegrad Group. *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2010/joint-statement-of-the>>

Posun v oblasti energetiky v roce 2010 pokračoval. V březnu byl ministry Visegrádské skupiny zodpovědnými za energetiku zaslán dopis evropskému komisaři pro energetiku Güntheru Oettingerovi, ve kterém vyzývají Evropskou komisi, aby se při zpracování studie o technických aspektech variabilního užití ropovodů zabývala také technickým stavem ropovodu Družba, geopolitických aspekty a možnosti úplného zastavení dodávek tímto ropovodem. Dále Visegrádská skupina požaduje zaměření se na rozšíření energetické infrastruktury, která by umožňovala její propojení se starými členskými zeměmi EU a napojení se na jejich ropné zdroje, čímž by se zvýšila energetická bezpečnost celého regionu. Navrhují, že by se měla rozšířit kapacita transalpského ropovodu TAL, který je s Družbou propojen přes ropovod IKL, a zmiňují také propojení mezi Litvínovem a německým městem Leuna, tedy propojení mezi severní a jižní větví Družby.¹¹⁷ Komisař Oettinger ocenil iniciativu Visegrádské skupiny a slíbil zařadit otázku severojižního plynového propojení mezi priority následujícího energetického balíčku.¹¹⁸

V září téhož roku ministři odeslali komisaři Oettingerovi další dopis, ve kterém opět zmiňují své priority v energetické bezpečnosti.¹¹⁹ Díky tomu Evropská komise zařadila téma severojižního propojení mezi hlavní priority v oblasti plynárenství a elektroenergetiky v rámci zprávy „Priority v oblasti energetické infrastruktury do roku 2020 a na další období.“¹²⁰

Slovenské předsednictví ve Visegrádské skupině (2010/2011) programově navazovalo na maďarské. Cílem Slovenska bylo podle jeho programu „*zintenzivnění spolupráce při zvyšování vnější energetické bezpečnosti zemí Visegrádské skupiny, propojování regionálních energetických sítí, posilování společné energetické politiky EU*

¹¹⁷ Euro.E15. *Nedrážděte Moskvu Družbou!* 2010-03-25. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://euro.e15.cz/archiv/nedrazdete-moskvu-druzbou-821488>>

¹¹⁸ KOLACZKOWSKI, M.: *V4 Energy Cooperation with Special View on Natural Gas*. In: SWIATKOWSKA, J.: *Energy Security of the V4 Countries. How do Energy Relations Change in Europe*. Krakov. The Kościuszko Institute. s. 83

¹¹⁹ PAZDERA, F.: *Spolupráce v oblasti energetiky v rámci V4*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/62/18787-pazdera.pdf>>

¹²⁰ Visegrad Group. *2010/2011 Slovak Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>

a diverzifikací zdrojů, tras a dodavatelů energií a surovin“. (Visegrad Group, 2010)¹²¹

Slovensko také prosazuje solidaritu a postupně přechází od obecných prohlášení po konkrétní návrhy a postupy. Klade důraz na spolupráci v rámci V4+ a prosazování společných regionálních zájmů v energetické politice EU. Snahou je získat od EU finanční prostředky v rámci kohezní politiky na projekty týkající se infrastruktury, které by vedly ke zvýšení bezpečnosti v celém regionu.¹²²

Významnou schůzkou během slovenského předsednictví bylo setkání ministrů zodpovědných za oblast energetiky 25. ledna 2011 v Bratislavě, které se týkalo spolupráce Visegrádské skupiny v oblasti elektroenergetiky, plynárenství a ropy, výměny názorů a postojů k dokumentům EU, které se zabývají oblastí energetiky, ale také důležitosti kooperace ve vědě a výzkumu.¹²³ Výsledkem bylo podepsání Deklarace, která zmiňuje nutnost zvýšení spolupráce ve všech oblastech energetické bezpečnosti, a to zejména vytváření společných stanovisek vůči EU, důležitost přípravy návrhu severojižního energetického koridoru nebo snahu diverzifikovat toky ropných dodávek z důvodu závislosti na stejné zásobovací trase. Konkrétními návrhy na diverzifikaci zdrojů byla modernizace potrubí existujícího ropovodu Adria nebo navýšení kapacity ropovodu TAL. Důležitým bodem, na který Deklarace poukazuje na nutnost zajištění stálých dodávek ropy prostřednictvím ropovodu Družba. Oproti dřívějším jednáním, vyjádřili ministři v závěru také nutnost rozpracovat pravidla a plány spolupráce v případě narušení dodávek plynu, elektřiny nebo ropy.¹²⁴

Během slovenského předsednictví bylo opět založeno několik pracovních skupin. Mezi ty nejvýznamnější patří samostatná pracovní skupina V4 pro evropské záležitosti a strategické otázky, která vznikla v dubnu 2011. Jejím cílem bylo především lepší koordinace pozice zemí Visegrádské skupiny během jednání v evropských institucích.

¹²¹ Visegrad Group. *2010/2011 Slovak Presidency - Presidency Program*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2010-2011-slovak-110412>>

¹²² tamtéž

¹²³ Visegrad Group. *2010/2011 Slovak Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>

¹²⁴ Visegrad Group. *Declaration of V4 Energy Ministers, Bratislava, 25 January 2011*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2011/declaration-of-v4-energy>>

Druhá důležitá skupina, která vznikla díky společnému dopisu komisaři Oettingerovi a prosazení projektů týkajících se energetické infrastruktury mezi priority EU, je nazvaná jako Pracovní skupina na vysoké úrovni pro severojižní propojení, jejíž členové jsou země Visegrádské skupiny, Bulharsko a Rumunsko a Chorvatsko dostalo status pozorovatele. Koordinátorem této skupiny je Evropská komise, která se angažovala i v jiných projektech vznikajících v rámci Visegrádské skupiny. Na prvním setkání pracovní skupiny (22. září 2010) se zástupci zemí Visegrádské skupiny a Chorvatska shodli na nutnosti připravit podklady pro projekty týkající se severojižního propojení, aby mohli podat žádost o finanční příspěvek k EU v rámci finančního rámce EU na roky 2014 - 2020. Zároveň se zástupci shodli na vypracování plánu pro projekty týkající se energetické diverzifikace, a to během roku 2011. Druhé setkání této skupiny se uskutečnilo 12. dubna 2011, jehož cílem byla konzultace o míře důležitosti severojižního propojení v případě, že by opět došlo k úplném odstavení dodávek zemního plynu z Ukrajiny. Podobné téma řešila už také pracovní skupina pro energetickou bezpečnost v oblasti plynárenství a ropy v říjnu 2010, při kterých se diskutovalo o vytvoření krizových plánů v případě nouzové situace a diverzifikace dodávek ropy.¹²⁵

V červenci 2011 převzala předsednictví Visegrádské skupiny Česká republika, jejíž předsednický program tematicky navazoval na maďarské a slovenské kroky a otázka energetiky byla vyčleněna jako jedna z hlavních priorit. Česká republika také klade důraz na diverzifikaci stávajících zdrojů a vytvoření alternativních dodávek ropy k ropovodu Družba, dále kooperaci v oblasti trvale udržitelné energetiky nebo propagace společných projektů v konzultacích ohledně nového energetického infrastrukturního balíčku. Zároveň se snaží o jednotný postup v prosazování společných projektů na půdě EU. Cílem České republiky byla také silná podpora rozvoje severojižního propojení a obnovení konzultací ohledně projektu jižního koridoru včetně diskuzí o ropovodu Nabucco.¹²⁶

¹²⁵ Visegrad Group. *2010/2011 Slovak Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20].

Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>

¹²⁶ Visegrad Group. *2011/2012 Czech Presidency - Presidency Program*. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/innovative-visegrad>>

Během českého předsednictví proběhla tři setkání Skupiny na vysoké úrovni pro energetiku, při kterých docházelo k přípravám Visegrádské skupiny před zasedáním Rady pro energetiku.¹²⁷

23. listopadu 2011 bylo v Bruselu podepsáno Memorandum o porozumění o severojižním propojení ve střední a východní Evropě, které podepsala Evropská komise a deset zemí střední a východní Evropy, mezi kterými bylo mimo zemí Visegrádské skupiny také Bulharsko, Chorvatsko, Německo, Rakousko, Rumunsko a Slovinsko. Obsahem tohoto memoranda bylo vyjádření zájmu spolupracovat v oblasti energetické infrastruktury a zabezpečení dodávek elektřiny, plynu a ropy. Je to tedy příslib do budoucna k užší spolupráci uvedených zemí.¹²⁸

V průběhu českého předsednictví proběhly dva summity premiérů zemí Visegrádské skupiny a na obou byla diskutována otázka energetiky, při kterých dospěli premiéři v podstatě ve všech klíčových oblastech ke shodě. Druhý summit se konal 22. června 2012 v Praze. Jednání se mimo jiné týkalo energetického mixu a práva na výhradní kompetenci při tvorbě struktury národních energetických mixů, dále důležitosti jaderné energie v Evropě a zdůrazňují nutnost rozšíření stávající energetické infrastruktury.¹²⁹

1. července 2012 předala Česká republika předsednictví Polsku. Stejně jako v předchozích obdobích, je jednou z jeho hlavních priorit energetická bezpečnost. Hlavním cílem je podpora výstavby severojižního koridoru ve střední a jižní Evropě. Vedle toho chce Polsko konzultovat otázku těžby břidlicového plynu, rozšíření spolupráce v oblasti jaderné energie, opakovaně se objevuje téma zabezpečení dodávek

¹²⁷ Visegrad Group. *2011/2012 Czech Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20].

Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>

¹²⁸ MZV ČR. *Desítka zemí se shodla na vytvoření severojižního propojení energií v Evropě*. 2011-11-28. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW:

<http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/desitka_zemi_se_shodla_na_vytvoreni.html>

¹²⁹ Visegrad Group. *Summit of the Head of Government of the Visegrad Group*. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/summit-of-the-heads-of>>

ropy (vytvoření alternativy k ropovodu Družba), koordinace v oblasti energetiky v rámci EU a rozšíření spolupráce v této oblasti se zeměmi Východního partnerství.¹³⁰

V tuto chvíli musíme spolupráci Visegrádské skupiny v oblasti energetiky hodnotit opatrně. Energetická spolupráce patřila již od vzniku Visegrádské skupiny k jednomu ze základních cílů, avšak až do roku 2006 (první plynová krize) byla tato problematika druhořadá. Intenzita spolupráce se objevuje prakticky až v posledních sedmi letech a praktická realizace společných projektů probíhá v nedávné minulosti. Za dosavadní vrchol můžeme považovat roky 2009 (druhá plynová krize) až 2011, kdy proběhl energetický summit V4+ a byly vytvořeny konkrétní pracovní skupiny.

Stále existuje velký prostor pro rozšíření a prohloubení spolupráce. Výsledky reálných projektů jsou výsledkem schopnosti efektivní spolupráce Visegrádské skupiny. Určitou nevýhodou nebo brzdou spolupráce by se mohla zdát nedostatečná institucionalizace Visegrádské skupiny. Určitou kompenzací jsou pracovní skupiny, které ale nemají stabilní zázemí.

3.3.1 Budoucnost ropovodu Družba

Jedním z problémů v budoucnu se může jevit technický stav Družby. V posledních letech se množí spekulace o jejím špatném technickém stavu. Politická vůle o modernizaci potrubí je stále menší, proto může být ohrožena dlouhodobost dodávek suroviny.¹³¹ Jelikož jsou země střední Evropy z větší míry nebo i zcela závislé pouze na dodávkách ropy z Družby, o technický stav potrubí se starají relativně dobře. Údaje o běloruském, ukrajinském a ruském stavu Družby jsou ovšem těžko dostupné. Pokrokem k zjištění technického stavu infrastruktury a zajištění se tak proti náhlým

¹³⁰ Visegrad Group. *2012/2013 Polish Presidency - Presidency Program*. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2012-2013-polish>>

¹³¹ PATOČKA, P., MARČÍK F.: *Nejistá a značně zrezivělá Družba*. 2012-02-14. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://glopolis.org/cs/clanky/nejista-znacne-zrezivela-druzba/>>

výpadkům z důvodu nutných oprav, bylo podepsání memorand společnosti MERO, českého provozovatele ropovodů, s Ruskem, Běloruskem, Ukrajinou a Slovenskem. Tato memoranda umožňují přístup k informacím o technickém stavu Družby od všech zemí, přes které ropovod vede. Díky tomu bude možné s předstihem reagovat na možné snížení dodávek strategické suroviny zajištěním alternativních dodávek.¹³²

Dalším problémem, které budou muset v budoucnu řešit nejenom země Visegrádské skupiny, je dlouhodobý výpadek nebo dokonce hrozba uzavření ropovodu Družba. Existuje hned několik možných důvodů, které by mohly vést k úplnému uzavření Družby. Jedním z důvodů je podle premiéra ČR Mirka Topolánka technický stav potrubí, který je na některých místech velmi špatný a potřeboval by velké investice. Je ale pravděpodobné, že Rusko nebude investovat do modernizace zařízení z důvodu snižování zásob ropných ložisek na západní Sibiři a dalších zdrojů, které mají své nejlepší období za sebou. Tento faktor společně se snahou EU snižovat závislost na ruských dodávkách energie může zapříčinit, že se Rusko začne více orientovat na Čínu, Indii a jihovýchodní Asii, kde je perspektiva dlouhodobých a objemově větších odběrů. Ovšem země jihovýchodní Asie nejsou v tuto chvíli ochotny platit za dodávky v takové výši jako Evropa, proto Rusko prozatím dává přednost stávajícím evropským partnerům. Dalším důležitým problémem, který by mohl zapříčinit vyschnutí Družby, jsou stále problémy s některými státy, a to především s Běloruskem a Ukrajinou. Reakcí Ruska na tyto spory je nová strategie dodávek ropy pro Evropu prostřednictvím přístavních terminálů.¹³³

Případné přerušení dodávek ropy do zemí Visegrádské skupiny je ovšem možné až poté, co si Rusko zajistí nové odběratele a infrastrukturu, která by plnohodnotně nahradila současný stav. Prvními náznaky diverzifikace je výstavba ropovodu ESPO do Asie, který může exportovat ropu do USA, Japonska nebo Číny, dále pak ropovody BPS, které odklonily značnou část dodávek ropy, která byla exportována Družbou.

¹³² MERO.cz. *Kdy nepoteče ropa? Nyní se to dovíme dříve. Díky Bělorusku*. 2010-05-10. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.mero.cz/o-spolecnosti/napsali-nepotece/>>

¹³³ FOJTÍK V.: *Padesátník před duchodem*. 2012-05-30. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://euro.e15.cz/archiv/padesatnik-pred-duchodem-778413/>>

Výstavba nových ropovodů umožní obejít Běloruska a Ukrajinu při dodávkách ropy do Evropy prostřednictvím tankerů po moři.¹³⁴

Pokud by opravdu došlo k úplnému zastavení dodávek ropy Družbou, země Visegrádské skupiny by se ocitly v bezpečnostních a ekonomických problémech, a to i v případě, že bude energetická infrastruktura diverzifikovaná. Visegrádská skupina by se tak měla snažit o užší spolupráci s Ruskem, ale také Ukrajinou a Běloruskem, a to např. prostřednictvím platformy V4+, která by mohla přispět k zabránění další ropné krize. Dále by země měly podporovat projekt Central Eastern European Oil Pipeline Ring, nebo-li propojení severní a jižní větve Družby. Jedná se o výstavbu východního propojení mezi Brody a Adamovo a západního propojení Litvínov – Leuna, které by výrazně energeticky zabezpečily státy Visegrádské skupiny a poskytly by jim alternativní zdroje a trasy, které jim umožní napojit se na trh s ropou, která je obchodována po moři.¹³⁵ Zajištění energetické bezpečnosti by se mělo stát nejvyšší prioritou zemí Visegrádské skupiny.

Jelikož jsou všechny čtyři státy napojeny na ropovod Družba, existuje zde prostor pro spolupráci. Pokud bude jedna ze zemí diverzifikovat své zdroje ropy, existuje možnost pro zásobování dalších zemí prostřednictvím již existujícího potrubí, a to přináší zvýšení energetické bezpečnosti celému regionu.

Závislost na obchodu s ropou není pouze ze strany východní Evropy nebo zemí Visegrádské skupiny, ale také ze strany Ruska. Rusko si nemůže dovolit výpadek finančních příjmů, které by vyvolal omezení dodávek. EU by proto mohla využít této závislosti k posílení vyjednávací pozice. Ovšem z důvodu neschopnost zaujmout společný postoj, ztrácí tento prostředek svůj smysl. Tím, že členské státy EU nezaujímají společné zájmy, umožňuje Rusku uzavírat s každou zemí individuální dohody a diferencovat ceny dodávek. Sjednání postojů v EU je velmi obtížné z důvodů různých postojů členských států k Rusku. Německo vnímá Rusko jako

¹³⁴ EurActiv.sk. *Ruský ropovod obíde Bělorusko*. 2009-06-11. [online]. [citováno 2013-04-26].

Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/rusky-ropovod-obide-bielorusko-013014>>

¹³⁵ Europa.eu. *Action Plan for North-South Energy Interconnections In Central-Eastern Europe*. Final.

[online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/doc/2011_north_south_east_action_plan.pdf>

obchodního partnera, se kterým je potřeba udržovat dobré vztahy a zapojovat ho do unijní struktury. Na druhé straně ovšem stojí Polsko, který chápe Rusko jako nedůvěryhodného obchodního partnera, který by se měl od unijních struktur držet dále.¹³⁶

3.4 Bezpečnostní a obranná spolupráce

Existuje několik skutečností, které naznačují možný prostor pro spolupráci Visegrádské skupiny v oblasti bezpečnosti a obrany. Jsou to geografické a historické zkušenosti, negativní zkušenost z ruské okupace a odhodlání vybudovat bezpečný a prosperující region. Společné problémy a hrozby, podobná vojenská síla a schopnosti, vojenský výcvik, podobné či dokonce stejné vojenské technologie, které jsou využívány ve vojenských složkách, jsou okolnosti, které přispívají k propojení zájmů Visegrádské skupiny v oblasti bezpečnosti a obrany. Na druhé straně jsou to reformy jednotlivých armád, které probíhaly současně s přípravami na vstup do NATO nebo v kontextu snižování financí z rozpočtů jednotlivých zemí na tuto oblast.¹³⁷ První náznaky společných postojů Visegrádské skupiny v oblasti bezpečnosti lze sledovat už po rozpadu Východního bloku, kdy panovala obava z jeho obnovy jeho vlivu. Proti tomuto riziku zakročila nově vznikající skupina odsunem sovětských vojsk z území zemí Visegrádské skupiny a zrušením Varšavské smlouvy.

Již od samého založení Visegrádské skupiny tedy docházelo ke spolupráci v oblasti obrany, která zpočátku fungovala na úrovni konzultací mezi ministry obrany, zástupci generálních štábů a dalšími zástupci z prostředí obrany. Spolupráce pokračuje po celou dobu existence Visegrádské skupiny. V některých obdobích byla intenzivnější na nižší úrovni, naopak v období před vstupem zemí do NATO se spolupráce více zintenzivnila. Po dovršení integračního procesu v roce 1999 se naopak země Visegrádské skupiny soustředily na podporu Slovenska v integračních procesech, které

¹³⁶ European Council on Foreign Relations. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <http://ecfr.3cdn.net/456050fa3e8ce10341_9zm6i2293.pdf>

¹³⁷ Euro Atlantic Quartely. *Obrana a bezpečnosť V4*. [online]. [citováno 2013-04-22]. Dostupné z WWW: <<http://eaq.sk/clanok/2011-02-05-obrana-bezpecnost-v4>>

vyvrcholily v roce 2004. Od tohoto období se oblast bezpečnosti a obrany dostává mezi stálé oblasti, kterým je věnována pozornost předsednických programů. Každoročně pak dochází k setkání ministrů obrany a dalších zástupců z oblasti bezpečnosti, obrany nebo vojenství.

Podle jednotlivých závěrečných zpráv z předsednictví lze konstatovat, že spolupráce probíhá spíše na úrovni konzultací, doporučení nebo výměně zkušeností, ale žádný větší praktický výsledek kooperace prozatím nepřinesla. Ale i přesto lze vyzorovat některé aktivity, které vyústily v úspěšnou nebo neúspěšnou spolupráci.¹³⁸

Do skupiny úspěchů lze zařadit vytvoření společné mezinárodní brigády. Země Visegrádské skupiny kromě Slovenska vstoupily v roce 1999 do NATO. V souvislosti s pomocí Slovensku integrovat se také do NATO, se Česká republika a Polsko rozhodlo o vytvoření česko-slovensko-polské brigády. Tato brigáda byla oficiálně založena 30. května 2002 na základě dohody z přelomu let 2001 a 2002 a byla umístěna ve slovenském městě Topľčany. Vznik této jednotky, která se skládala ze dvou členských států NATO, měl naznačit připravenost dalšího kandidáta na rozšíření NATO. Případný úspěch tohoto společného projektu by znamenal významný úspěch spolupráce zemí Visegrádské skupiny v oblasti obrany, který ovšem probíhal bez účasti Maďarska. Původně připravenost brigády byla stanovena na rok 2005, ale v roce 2004 byla její činnost ukončena. Oficiálním důvodem ukončení brigády bylo splnění svého cíle, kterým bylo dosažení úloh v podpoře Slovenska ve vstupu do NATO. Skutečným důvodem ale byly organizační a finanční problémy. Smysl brigády byl naplněn i přes předčasné ukončení její činnosti. Slovensko tak mohlo svojí účastí ukázat, že je schopné utvářet společné obranné jednotky a je připraveno na vstup do NATO.¹³⁹ Díky podpoře České republiky, Polska a později také Maďarska bylo v listopadu 2002 přizváno k jednání o vstupu do Aliance a v roce 2004 se stalo jejím členským státem.

¹³⁸ Visegrad Group. *Annual Reports of the Visegrad Group's Presidencies*. [online]. [citováno 2013-04-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>

¹³⁹ MORAWIEC, R.: *Cooperation on Security in Central Europe: Sharing V4 Experience with the Neighboring Regions*. [online]. [citováno 2013-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.pism.pl/files/?id_plik=3088>

Na druhé straně ovšem existují projekty, které nebyly úspěšné a setkaly se s velkou kritikou a diskuzemi o možnosti další spolupráce v této oblasti. Lze říci, že k selhání došlo v oblasti modernizace a vyzbrojování. Příkladem neúspěchu je společný nákup nadzvukových stíhaček Gripen, který byl předmětem mnoha diskuzí premiérů, ministrů zahraničí, obrany a dalších zástupců. Výsledkem ovšem bylo to, že si každá země sama pořídila jiný typ stíhaček. Maďarsko a Česká republika si zakoupilo britsko-švédský model letounu, Slovensko získalo Gripeny od Ruska a Polsko letouny zakoupilo z USA. V případě společného nákupu stejného typu letounů by mohly země spolupracovat v oblasti údržby stíhaček a výcviku pilotů, což by bylo pro země finančně příznivější.¹⁴⁰

Reálným se zdál být projekt modernizace vrtulníků Mi 24, o které mělo velký zájem převážně Polsko. Mohlo dojít k úspěšné Visegrádské spolupráci, ale nebyla realizována. Příčinou neúspěchu byl jednak souboj mezi průmyslovými komplexy v zemích Visegrádské skupiny a také ruské aktivity. Česká republika od tohoto projektu odstoupila poté, když od Ruska dostala vrtulníky v rámci splacení dluhů. Zároveň Rusko odmítalo poskytnout potřebné licence nutné k modernizaci vrtulníků ruské výroby.¹⁴¹

Neúspěšné projekty a neschopnost společné realizace projektů naznačují, že existují rozdílné názory zemí Visegrádské skupiny v oblasti obrany. Ovšem tato problematika představuje prostor, ve kterém existuje možnost pro budoucí kooperaci, a to z důvodu současného globálního vývoje, který vyžaduje určitou spolupráci v oblasti bezpečnosti a obrany.

Určitým pokrokem bylo rozhodnutí Visegrádské skupiny vytvořit společnou bojovou skupinu, tzv. Battle Group (V4BG), o které bylo poprvé zmíněno v předsednickém programu České republiky na období 2007/2008. Významným posunem byla schůzka

¹⁴⁰ MORAWIEC, R.: *Cooperation on Security in Central Europe: Sharing V4 Experience with the Neighboring Regions*. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW: <http://www.pism.pl/files/?id_plik=3088>

¹⁴¹ ZETOCHA, K.: *Spolupráce Visegrádské čtyřky v oblasti vyzbrojování*. 2011-03-29. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW: <<http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/spoluprace-visegradske-ctyrky-v-oblasti-vyzbrojovani>>

ministrů obrany 4. května 2012 v Litoměřicích, při kterém přijali společné komuniké, ve kterém se zavázali do roku 2016 vytvořit společnou bojovou jednotku v rámci EU. V4BG bude představovat společnou vojenskou jednotku s více než 3 000 vojáky, která bude pod vedením Polska. Ministři obrany předpokládají společné vojenské cvičení už v polovině roku 2015. Zároveň se také dohodli na společných vojenských cvičeních po ukončení mise NATO v Afghánistánu, kde mají země Visegrádské skupiny dohromady přibližně 3 600 vojáků. První cvičení s názvem Steadfast jazz je naplánované již během roku 2013, jehož cílem bude společná obrana regionu.¹⁴²

Rozhodnutí vytvořit Battle Group můžeme hodnotit jako významný posun ve spolupráci Visegrádské skupiny v oblasti bezpečnosti a obrany. Vznik obranné vojenské jednotky má i své opodstatnění. Tři země Visegrádské skupiny tvoří východní hranici EU a nachází se v blízkosti rizikového regionu, který tvoří země bývalého Sovětského svazu a země Západního Balkánu. V případě vzniku nepokojů by jednotlivé země Visegrádské skupiny nemusely být schopné zabránit pronikání vzniklé situace dále na západ, proto lze Battle Group chápat i jakýsi obranný štít. V důsledku ekonomické krize došlo také ke snižování výdajů na obranu, které zkomplikovalo obranné plánování, proto je tedy pro země výhodné vytvářet společné jednotky. Společné nákupy vojenské techniky a výcvikové programy mohou značně snížit náklady na financování.

Visegrádská spolupráce v této oblasti je důležitá nejen pro středoevropský region, ale také pro NATO, která vítá tuto spolupráci a je připravena Visegrádské skupině poskytnout potřebné odborné znalosti a zkušenosti v různých aspektech spolupráce.¹⁴³

¹⁴² Visegrad Group. *Joint Communiqué of the Ministers of Defence of the Visegrad Group*, 4 May 2012, Litoměřice. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW:

<<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-communique-of-the>>

¹⁴³ ŠUPLATA, M.: *V4 cooperation fits into NATO's concept of Smart Defence*. 2012-02-21. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.eaq.sk/clanok/2012-02-21-v4-cooperation-fits-natos-concept-smart-defence>>

3.5 Rozbor spolupráce zemí Visegrádské skupiny

Vstupem zemí Visegrádské skupiny do EU se zdálo, že uskupení naplnilo své cíle a bylo předurčeno k zániku. I přes odsouzení kritiků byly definovány nové cíle a spolupráce pokračovala, která vyústila v úspěšnou spolupráci v některých oblastech. V historii Visegrádské skupiny se kromě úspěšné reálné spolupráce vyskytují samozřejmě i problémy, které mohou omezovat potenciál uskupení. Jedná se především o rozdílné zájmy v regionální i evropské oblasti. Další problémy mohou vznikat z nízké míry solidarity a důvěry k ostatním partnerům. Ovšem i přes tyto rozdíly může Visegrádská skupina efektivně spolupracovat a prosazovat své zájmy. Příklady mohou být výše uvedené reálné úspěchy spolupráce.

Pokud se ovšem podíváme na tyto úspěchy spolupráce trochu blíže, lze zpozorovat, že v některých případech se nejednalo o docela tak dobrovolnou spolupráci, jak by se mohlo na první pohled zdát. Spolupráci zemí Visegrádské skupiny můžeme rozdělit do dvou oblastí. Do první skupiny lze zařadit takové případy, ve kterých byla spolupráce určitým prvkem obrany. Tu můžeme označit pasivní nebo nucenou spolupráci. Jedná se o takové oblasti, ve kterých se země Visegrádské skupiny snažily nejprve prosazovat individuální zájmy, ale neúspěchy je donutily spolupracovat s ostatními zeměmi, nebo jde o vznik společného problému, který je donutil ke společnému řešení. Druhou skupinu naopak tvoří takové projekty spolupráce (tzv. aktivní spolupráce), ze kterých už od samého počátku bylo zřejmé, že státy preferují společné prosazování zájmů, kterými mohou dosáhnout lepší vyjednávací pozice.

Příkladem tzv. „obránné“ spolupráce je společný vstup do schengenského prostoru. Jedním z důvodů spolupráce byla obava z rozdělení Visegrádské skupiny schengenskou hranicí, pokud by země nevstoupily do schengenského prostoru společně. Další důvod spolupráce, zajištění východních hranic, byl zaměřený mimo EU. Všechny země kromě České republiky sousedí na východě s politicky nestabilními zeměmi, které by mohly přinášet další rizika, proto země usilovaly o co nejrychlejší začlenění do schengenského prostoru a zajistit si tak východní hranice. Další prvek nucené spolupráce zaměřený na EU je viditelný v případě České republiky, která se obávala z odkladu vstupu do schengenu kvůli problémům Slovenska a Polska. Česká republika se rozhodla pro individuální postupy k dosažení

cíle. Ovšem v polovině roku 2006 se objevil technický problém s Schengenským informačním systémem II, který neumožňoval spuštění v naplánovaném termínu a hrozilo posunutí data vstupu do schengenského prostoru. Tato hrozba opět donutila země Visegrádské skupiny k úzké spolupráci a společnému tlaku na Radu EU, která přispěla k uspořádání spuštění modifikovaného SIS a v prosinci 2007 se všechny země Visegrádské skupiny úspěšně začlenily do schengenského prostoru.

Spolupráce v oblasti tvorby finančního rámce na období 2007 - 2013 je naopak příkladem aktivní spolupráce, která byla zaměřená na prosazení společných zájmů vůči EU. Země Visegrádské skupiny prosazovaly vyšší finanční prostředky pro nové členské státy, a to především v oblasti výzkumu, vývoje a vzdělávání, zlepšení infrastruktury, podpory rozvoje venkova a další. Skupina se dokonce obrátila s žádostí na EU o urychlení schvalovacího procesu finančního rámce. Jak již bylo uvedeno výše, Visegrádská skupina nakonec díky společnému prosazování zájmů v EU dosáhla stanoveného cíle, tedy navýšení finančních prostředků, ze kterých nejvíce profitovaly nové členské země.

Dalším příkladem „obránné“ spolupráce Visegrádské skupiny je spolupráce v energetické bezpečnosti, která se zaměřuje převážně na závislost na ruských dodávkách ropy do střední Evropy, ale je zaměřená také směrem k EU. Spolupráce v energetické bezpečnosti byla zpočátku pouze na úrovni konzultací a předávání informací. Ke skutečné spolupráci byly země Visegrádské skupiny „donuceny“ na přelomu let 2005/2006, kdy došlo k významnému přerušení dodávek plynu z Ruska, které ale nebylo poslední. Od této doby začaly země spolupracovat převážně v oblasti diverzifikaci zdrojů z obavy dalšího zastavení dodávek strategických energetických surovin a v oblasti zajištění energetické bezpečnosti regionu. Visegrádská skupina společně vystupuje také proti EU, po které vyžaduje, aby se více zajímala otázkou energetické bezpečnosti střední a jihovýchodní Evropy a zaujala společný postoj vůči dodavatelům, převážně Rusku, které díky rozdílným zájmům zemí EU uzavírá se zeměmi individuální dohody s různými cenami. V posledních letech musí Visegrádská skupina řešit také technický stav ropovodu Družba a alternativní dodávky v případě zastavení dodávek tímto ropovodem, protože významná část ropy teče do zemí Visegrádské skupiny z Ruska prostřednictvím tohoto ropovodu.

Posledním příkladem, který můžeme zahrnout do skupiny jak aktivní, tak i pasivní spolupráce je spolupráce v bezpečnostní a obranné oblasti. Určitým příkladem aktivní koordinace je vytvoření česko-slovensko-polské armády, která vznikla jako podpora Slovenska při vstupu do NATO. Slabinou této spolupráce ovšem byla neúčast Maďarska. Příkladem spíše „obránné“ spolupráce je vytvoření společné bojové jednotky, tzv. Battle Group, která vznikla jako obrana proti vzniku možných rizik v zemích bývalého SSSR a Západního Balkánu, ale také jako reakce na snižování finančních výdajů na oblast obrany. Společné projekty zemí Visegrádské skupiny tak mohou v budoucnu ulehčit státním rozpočtům.

Závěr

Visegrádská skupina vznikla v roce 1991 s cílem společného vstupu do EU a NATO. Prvního cíle, vstupu do NATO, nedosáhly všechny země v jeden okamžik. Česká republika, Maďarsko a Polsko se do NATO začlenilo v roce 1999. Slovensko se oficiálním členským státem stalo až v roce 2004. Zároveň rok 2004 byl rokem splnění druhého cíle Visegrádské skupiny, protože se 1. května 2004 všechny čtyři země po společném úsilí staly členy EU. Po splnění těchto cílů si Visegrádská skupina kladla otázku další existence. I přes kritiku, která spolupráci odsuzovala k zániku, byly stanoveny další cíle a rozšíření oblastí působení, které předurčily další vývoj spolupráce Visegrádské skupiny.

V posledních deseti letech můžeme sledovat zvýšení aktivity visegrádských zemí v oblasti stanovení a prosazování společných zájmů. Postupně se předmětem diskuzí a spolupráce staly energetická bezpečnost, integrace západního Balkánu do EU a NATO, rozšiřování spolupráce se zeměmi Východního partnerství, oblast obrany a další.

Země Visegrádské skupiny nemají příliš mnoho příležitostí, jak samy prosadit společné zájmy v Radě EU, protože jejich hlasovací síla není natolik velká a musela by vytvořit koalice s dalšími zeměmi. Možnost prosadit společné zájmy v unijních záležitostech měly země Visegrádské skupiny během jejich předsednictví v Radě EU. Nejprve do čela Rady EU nastoupila Česká republika v roce 2009, na kterou navázalo v první polovině 2011 Maďarsko a následně Polsko. Díky této příležitosti mohly státy Visegrádské skupiny ukázat důležitost zemí středoevropského regionu, které jsou schopné definovat a prosazovat společné zájmy. Významnými úspěchy tohoto období bylo fungující Východní partnerství nebo podepsání přístupových jednání s Chorvatskem, které bylo prioritou maďarského předsednictví, neboť s touto zemí sdílí své hranice.

Jak již bylo zmíněno, významným úspěchem předsednictví visegrádských zemí v Radě EU bylo zahájení iniciativy Východního partnerství v rámci Evropské politiky sousedství EU. Visegrádská skupina spolupracuje s těmito zeměmi prostřednictvím

formátu V4+, které mají charakter konzultací, předání zkušeností a doporučení. Visegrádská skupina může tak sloužit pro země zapojené do programu jako příklad úspěšné transformace a integrace do EU a jako vzor pro vznik podobných uskupení v jejich regionu.

V rámci Visegrádské skupiny nadále existují rozdílné politicko-ekonomické zájmy, které brzdí její potenciál. Ovšem od samého založení skupina funguje i přes tyto rozdílné zájmy, a to díky politické vůli. I přesto existují významné úspěchy spolupráce, které stále dokazují smysl jejího fungování.

Jedním z výsledků úspěšné spolupráce je společný vstup do schengenského prostoru, při kterém země Visegrádské skupiny nejprve projevily společný postup při plnění podmínek vstupu, ale později se opět ukázaly individuální zájmy, a to především České republiky. Netrvalo ovšem dlouho, aby si uvědomila důležitost spolupráce se zbylými třemi zeměmi. Kvůli technickým problémům SIS byl ohrožen termín vstupu do schengenského prostoru, ale společný tlak visegrádských zemí přispěl k alternativnímu řešení, který měl za následek posunutí data vstupu pouze o několik měsíců.

Další úspěšnou spoluprací, kterou se tato diplomová práce zabývala, byla otázka tvorby finančního rámce na období 2007-2013, ve kterém země Visegrádské skupiny společným tlakem na Radu EU přispěly ke zvýšení finančních příspěvků pro nové členské státy. Země vystupovaly společně také při tvorbě rozpočtového rámce na období 2014-2020, při kterém vystoupily proti vyškrtnutí Evropského sociálního fondu z politiky soudržnosti.

Příkladem důležitosti a nutnosti spolupráce je zajištění energetické bezpečnosti regionu. Vrcholem spolupráce byly roky 2009 - 2011. V tomto období byly vytvořeny různé pracovní skupiny zabývající se touto otázkou. Ačkoliv byly vytvořeny pracovní skupiny pro energetiku také na půdě EU, není Unie stále schopná zaujmout jednotný postoj vůči Rusku a prosadit zájmy členských států. V posledních letech se začíná diskutovat také o technickém stavu ropovodu Družba a diverzifikaci dodávek ropy do Evropy. V případě zastavení dodávek ropy z ropovodu Družba, na který jsou částečně nebo téměř zcela země Visegrádské skupiny závislé, se státy střední Evropy ocitnou v bezpečnostních a ekonomických problémech.

Co se týče bezpečnostní a obranné spolupráce, ta probíhala od samého začátku Visegrádské skupiny (koordinace odchodu sovětských vojáků, rozpuštění Varšavské smlouvy). Ovšem v současné době není této oblasti věnována příliš velká pozornost. V současném globálním vývoji je ovšem více důležitá spolupráce na mezinárodní než na národní úrovni. Ačkoliv došlo k několika selháním spolupráce, existuje stále potenciál k jejímu rozšíření a prohloubení. Určitým pokrokem v této oblasti je příslib vytvoření společné bojové jednotky, plánování společných vzdělávacích a výcvikových programů.

Od vzniku Visegrádské skupiny proběhlo několik úspěšných projektů spolupráce, které měly různý charakter, ale dokazují, že fungování uskupení má smysl i po dosažení stanovených primárních cílů. Za některými úspěchy ovšem stojí spíše „obránná“ spolupráce vůči EU nebo jiným zemím mimo EU, která vyústila z důvodu prvotního individuálního neúspěchu. Jako příklad lze uvést spolupráci v oblasti energetické bezpečnosti, která vznikla převážně jako reakce na přerušení dodávek strategických surovin z Ruska, a úspěšný vstup do schengenského prostoru. Jiné úspěchy jsou naopak podloženy aktivní spoluprací, mezi které lze zařadit společné prosazení navýšení finančních prostředků pro nové členské státy v rámci finančního rámce EU nebo vytvoření česko-polsko-slovenské brigády.

Visegrádská skupina je stále aktivní v různých oblastech a má významný potenciál i po vstupu zemí do EU. Její budoucnost tak spočívá v prohlubování regionální spolupráce. Díky těmto aktivitám tak může být Visegrádská skupina vhodným příkladem pro ostatní státy mimo region EU. Pro budoucí vývoj Visegrádské skupiny bude také důležité jakou váhu jí bude přiřazovat Polsko, které se považuje za mocnost a přirovnává se po bok Francie a Německa, se kterými spolupracuje v rámci Výmarského trojúhelníku. Polsko dává jasně najevo, že chce spolupracovat převážně s velkými hráči, proto je pravděpodobné, že v určitých, pro něj výhodných oblastech upřednostní spolupráci v rámci Výmarského trojúhelníku než ve Visegrádské skupině.

Literatura

Knižní zdroje

- [1] KOLACZKOWSKI, M.: *V4 Energy Cooperation with Special View on Natural Gas*. In: SWIATKOWSKA, J.: *Energy Security of the V4 Countries. How do Energy Relations Change in Europe*. Krakov. The Kościuszko Institute. 95 s. ISBN 978-83-931093-2-6
- [2] KOUDAR, J.: *Visegrádská skupina po vstupu jejích členů do Evropské unie*. Magisterská práce. 2012. Brno. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. 134 s.
- [3] LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 - 2004*. Praha: Karolinum, 2010. 168 s. ISBN 978-80-246-1859-3
- [4] ORT, A.: *Česká republika a její sousedé*. Praha: VŠE, 1995. 143 s. ISBN-80-7079-270-1
- [5] ZELENICKÁ, Z.: *Sub-regionálna spolupráca a európska integrácia - Postavenie Visegrádskej spolupráce a Baltskej spolupráce v architektúre Európskej únie*. Dizertační práce. 2010. Praha. Vysoká škola ekonomická. Fakulta mezinárodních vztahů. 220 s.

Internetové zdroje

- [1] Communication from the Commission to The European Parliament and The Council. *Eastern Partnership*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0823:FIN:EN:PDF>>
- [2] Česká televize. *Tisková konference V4 a EU v Praze*. Praha. březen 2012. [online]. [citováno 2013-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/zive-vysilani/videozaznam-335895-tk-po-jednani-v4-a-eu-v-praze/>>

- [3] EUR-Lex. *Lisabonská smlouva pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropské unie*. [online]. [citováno 2013-03-02]. Dostupné z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>>
- [4] Eu2009.cz. *České předsednictví jako seriál výsledků*. [online]. [citováno 2013-03-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/news/ceske-predsednictvi-jako-serial-vysledku-26180/index.html>>
- [5] Eu2011.hu. *Orbán: Hungary accomplished Presidency objectives*. 2011-07-06. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2011.hu/news/orban-hungary-accomplished-presidency-objectives>>
- [6] Euractiv.cz. *EU má druhou makroregionální strategii, tentokrát pro povodí Dunaje*. 2010-12-10. . [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/clanek/eu-ma-druhou-makroregionalni-strategii-tentokrat-pro-povodi-dunaje-008213>>
- [7] Euractiv.cz. *Maďarské předsednictví*. 2011-01-07. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/link-dossier/madarske-predsednictvi-000075>>
- [8] Euraktiv.cz. *Polsko chce „Výmarský kvartet“, dalším partnerem má být Rusko*. 2011-02-08. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/evropa/nove-polsko-jeho-soused>>
- [9] EurActiv.sk. *Ruský ropovod obíde Bielorusko*. 2009-06-11. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.sk/energetika/clanok/rusky-ropovod-obide-bielorusko-013014>>
- [10] Euractiv.cz. *Středoevropským státům často schází strategické uvažování, říkají experti*. 2013-02-04. [online]. [citováno 2013-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/clanek/stredoevropskym-statum-casto-schazi-strategicke-uvazovani-rikaji-experti-visegradska-ctyrka-polsko-ceska-republika-nemecko-eu-krize-eurozony-stredni-evropa-010583>>

- [11] Euro Atlantic Quartely. *Obrana a bezpečnosť V4*. [online]. [citováno 2013-04-22]. Dostupné z WWW: <<http://eaq.sk/clanok/2011-02-05-obrana-bezpecnost-v4-22.4.2013>>
- [12] Euro.E15. *Nedrážděte Moskvu Družbou!* 2010-03-25. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://euro.e15.cz/archiv/nedrazdete-moskvu-druzbou-821488>>
- [13] Europa.eu. *Action Plan for North-South Energy Interconnections In Central-Eastern Europe*. Final. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/doc/2011_north_south_east_action_plan.pdf>
- [14] Europa.eu. *Historie - 1999*. [online]. [citováno 2013-01-16]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/about-eu/eu-history/1990-1999/1999/index_cs.htm>
- [15] Europa.eu. *Rada Evropské unie*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0008_cs.htm>
- [16] Europa.eu. *Smlouvy EU*. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/eu-law/treaties/index_cs.htm>
- [17] Europa.eu. *Společná deklarace z pražského summitu o Východním partnerství, Praha 7. května 2009*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-09-78_cs.htm>
- [18] European Council on Foreign Relations. *A Power Audit of EU-Russia Relations*. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <http://ecfr.3cdn.net/456050fa3e8ce10341_9zm6i2293.pdf>
- [19] Euroskop.cz. *Česko a Polsko budou apelovat na urychlené přijetí*. 2005-07-22. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8960/3035/clanek/cesko-a-polsko-budou.apelovat-na-urychlene-prijeti-rozpocet-eu/>>
- [20] Euroskop.cz. *Europoslanci nepodpořili rozpočet EU na roky 2014-2020*. 2013-03-13. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW:

- <<https://www.euroskop.cz/8960/22134/clanek/europoslanci-nepodporili-rozpocet-eu-pro-roky-2014-2020/>>
- [21] Euroskop.cz. *Finanční perspektiva 2007-2013*. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8809/sekce/financni-perspektiva-2007-2013/>>
- [22] Euroskop.cz. *Ipsos: Kolik lidí zná Visegrád?* 2011-02-15. [online]. [citováno 2013-02-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8965/18360/clanek/ipsos-kolik-lidi-zna-visegrad/>>
- [23] Euroskop.cz. *Pracovní program českého předsednictví*. str. 20-21. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <http://www.euroskop.cz/gallery/39/11939-cz_pres_programme_cs.pdf>
- [24] Euroskop.cz. *Rada Evropské unie*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-evropske-unie/>>
- [25] Euroskop.cz. *Visegrád vyzval k urychlenému schválení rozpočtu*. 2005-07-12. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8960/2954/clanek/visegrad-vyzval-k-urychlenemu-schvaleni-rozpocetu-eu/>>
- [26] Euroskop.cz. *Vstup ČR do Schengenu*. Visegrad Group. *Declaration of the Prime Ministers of the Visegrad Countries Visegrad (10 October 2006)*. [online]. [citováno 2013-03-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8750/sekce/vstup-cr-do-schengenu/>>
- [27] Evropská komise. *Evropská politika sousedství*. [online]. [citováno 2013-02-15]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/international/neighbourhood_policy/index_cs.htm>
- [28] Evropský sociální fond. *Rozpočet EU: finance pro lepší budoucnost*. 2013-02-13. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=67&langId=cs&newsId=8080>>
- [29] FOJTÍK V.: *Padesátník před důchodem*. 2012-05-30. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://euro.e15.cz/archiv/padesatnik-pred-duchodem-778413/>>

- [30] HORVÁT, S.: *Visegrádská čtyřka se v labyrintu Unie neztratila*. 2011-12-14. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/interview/szabolcs-horvath-visegradska-ctyrka-se-v-labyrintu-unie-neztratila-009424>>
- [31] Hungary Presidency of the Council of the European Union. *Eastern Partnership*. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.eu2011.hu/eastern-partnership>>
- [32] Ihned.cz. *Jeden za všechny, všichni proti Bruselu. Visegrad spojil síly kvůli rozpočtu EU*. 2010-08-20. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-45805920-jeden-za-vsechny-vsichni-proti-bruselu-visegrad-spojil-sily-kvuli-rozpocet-eu>>
- [33] KOŘAN, M.: *Visegrádská spolupráce na prahu třetí dekády*. 2011-03-29. [online]. [citováno 2013-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/visegradska-spoluprace-na-prahu-treti-dekady>>
- [34] LUCAS, E.: *Visegrád - hezký, ale postradatelný*. 2013-04-22. . [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://dialog.ihned.cz/c1-59716840-visegrad-hezky-ale-postradatelný>>
- [35] LUKÁŠEK, L.: *Visegrádská spolupráce před vstupem členských zemí do EU*. 2010-01. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.vse.cz/polek/download.php?jnl=rst&pdf=29.pdf>>
- [36] McNally, C.: *New possibilities for the Visegrad Group*. 2010-11-23. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <<http://csis.org/blog/new-possibilities-visegrad-group>>
- [37] MERO.cz. *Kdy nepoteče ropa? Nyní se to dovíme dříve. Díky Bělorusku*. 2010-05-10. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.mero.cz/o-spolecnosti/napsali-nepotece/>>
- [38] Ministerstvo zahraničních věcí a evropských záležitostí Slovenskej republiky. *O NATO*. [online]. [citováno 2013-01-16]. Dostupné z WWW: <http://www.foreign.gov.sk/sk/zahranicna__politika/slovensko_v_nato-o_nato>

- [39] MORAWIEC, R.: *Cooperation on Security in Central Europe: Sharing V4 Experience with the Neighboring Regions*. [online]. [citováno 2013-04-22]. Dostupné z WWW: <www.pism.pl/files/?id_plik=3088>
- [40] MZV ČR. *Desítka zemí se shodla na vytvoření severojižního propojení energií v Evropě*. 2011-11-28. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/prohlaseni_a_stanoviska/desitka_zemi_se_shodla_na_vytvoreni.html>
- [41] MZV ČR. *Informace o Visegrádské skupině*. [online]. [citováno 2013-01-17]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/index.html>
- [42] MZV ČR. *Východní partnerství*. [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/vychodni_partnersvtvi/index.html>
- [43] MZV ČR. *Zpráva o českém předsednictví ve Visegrádské skupině*. červenec 2012. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/visegrad/predsednictvi_v4/zprava_o_ceskem_predsednictvi_ve.html>
- [44] MZV ČR. *Zpráva o zahraniční politice České republiky - leden - prosinec 2009*. Praha 2010. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/file/592100/Zprava_o_zahranicni_politice_2009__CZ_FIN_AL_po_vymene_Korey.pdf>
- [45] Novinky.cz. *ČR chce vstoupit do Schengenu i bez Slovenska*. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/103873-cr-chce-vstoupit-do-schengenu-i-bez-slovenska.html>>
- [46] Parlamentní institut. *Lisabonská smlouva. Co nového by měla přinést?* [online]. [citováno 2013-02-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20553>>

- [47] PATOČKA, P., MARČÍK F.: *Nejistá a značně zrezivělá Družba*. 2012-02-14. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <<http://glopolis.org/cs/clanky/nejista-znacne-zrezivela-druzba/>>
- [48] PAZDERA, F.: *Spolupráce v oblasti energetiky v rámci V4*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/gallery/62/18787-pazdera.pdf>>
- [49] PL2011.eu. *Presidency draws to a close*. 2011-12-28. [online]. [citováno 2013-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://pl2011.eu/en/content/presidency-draws-close>>
- [50] Rada Evropské unie. *Hlasovací kalkulátor*. [online]. [citováno 2013-02-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/council/voting-calculator?lang=cs>>
- [51] Rada Evropské unie. *Presidency Websites*. [online]. [citováno 2013-01-26]. Dostupné z WWW: <<http://www.consilium.europa.eu/council/presidency-websites?lang=cs>>
- [52] STARÝ, M.: *Co-operation of Visegrád Four Member Countries (V-4) in energy*. 2006-05-10. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpo.cz/dokument16509.html>>
- [53] ŠUPLATA, M.: *V4 cooperation fits into NATO's koncept of Smart Defence*. 2012-02-21. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.eaq.sk/clanok/2012-02-21-v4-cooperation-fits-natos-concept-smart-defence>>
- [54] TICHÝ, L.: *Dvě kola rusko-ukrajinské plynové krize 2009*. 2009-03-16. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <[https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plynovе-krize-2009/](https://www.euroskop.cz/46/11211/clanek/dve-kola-rusko-ukrajinske-plyнове-krize-2009/)>
- [55] TICHÝ, L., BINHACK P.: *Česká debata o vnější dimenzi energetické bezpečnosti a národní zájem*. [online]. [citováno 2013-04-26]. Dostupné z WWW: <[://www.cepsr.com/tisk.php?ID=508](http://www.cepsr.com/tisk.php?ID=508)>
- [56] TUČEK, F.: *Polsko: nastupující evropská vojenská velmoc?* 2013-02-28. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW:

- <<http://filiptucek.blog.idnes.cz/c/323781/Polsko-nastupujici-evropska-vojenska-velmoc.html>>
- [57] VALÁŠEK, T.: *Nové Polsko a jeho sousedé*. 2010-12-10. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskapozice.cz/zahranici/evropa/nove-polsko-jeho-soused>>
- [58] Velvyslanectví České republiky v Budapešti. *20. výročí vzniku Visegrádské skupiny*. 15.2.2011. [online]. [citováno 2013-01-17]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/budapest/cz/aktuality/archiv_2011/x20_vyroci_vzniku_visegradske_skupiny.html>
- [59] Velvyslanectví České republiky v Taskentu. *Česká republika bude od července předsedat Visegrádské skupiny*. 2011-02-16. . [online]. [citováno 2013-01-27]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/tashkent/cz/zu/akce/archiv_akci_2011/ceskarepublika_bude_odcervence_predsdat.html>
- [60] Visegrad Fund. *Budget*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/budget/>>
- [61] Visegrad Fund. *Conference of Ministers of Foreign Affairs*. [online]. [citováno 2013-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/cm/>>
- [62] Visegrad Fund. *Council of Ambassadors*. [online]. [citováno 2013-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/ca/>>
- [63] Visegrad Fund. *Executive Director*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/ed/>>
- [64] Visegrad Fund. *Flagship Projects*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/flagship/>>
- [65] Visegrad Fund. *Grants - Overview*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/grants/>>
- [66] Visegrad Fund. *International Visegrad Fund*. [online]. [citováno 2013-01-21]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/>>
- [67] Visegrad Fund. *Scholarships for Eastern Partnership*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/scholarships-eap/>>

- [68] Visegrad Fund. *Secretariat*. [online]. [citováno 2013-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/about/secretariat/>>
- [69] Visegrad Fund. *Standard Grants - EaP*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/standard/>>
- [70] Visegrad Group. *Summit of the Head of Government of the Visegrad Group*. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/summit-of-the-heads-of>>
- [71] Visegrad Fund. *Visegrad 4 Eastern Partnership Program*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/>>
- [72] Visegrad Fund. *Visegrad University Studies Grants - EaP*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://visegradfund.org/v4eap/vusg-eap/>>
- [73] Visegrad Group. *2009/2010 Hungarian Presidency*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2009-2010-hungarian-110412>>
- [74] Visegrad Group. *2009/2010 Hungarian Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2009-2010-hungarian-110412>>
- [75] Visegrad Group. *2010/2011 Slovak Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>
- [76] Visegrad Group. *2010/2011 Slovak Presidency - Presidency Program*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2010-2011-slovak-110412>>
- [77] Visegrad Group. *2011/2012 Czech Presidency - Annual Report*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>
- [78] Visegrad Group. *2011/2012 Czech Presidency - Presidency Program*. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW:

- <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/innovative-visegrad>>
- [79] Visegrad Group. *2012/2013 Polish Presidency - Presidency Program*. [online]. [citováno 2013-04-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/presidency-programs/2012-2013-polish>>
- [80] Visegrad Group. *Annual Reports of the Visegrad Group's Presidencies*. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports>>
- [81] Visegrad Group. *Contents of Visegrad Cooperation 1999*. [online]. [citováno 2013-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>>
- [82] Visegrad Group. *Declaration of the Budapest V4+ Energy Security Summit*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2010/declaration-of-the>>
- [83] Visegrad Group. *Declaration of the Prime Ministers of the Visegrad Countries Visegrad (10 October 2006)*. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/official-statements/documents/declaration-of-the>>
- [84] Visegrad Group. *Declaration of V4 Energy Ministers, Bratislava, 25 January 2011*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2011/declaration-of-v4-energy>>
- [85] Visegrad Group. *Declaration of Visegrad Group Ministers of the Interior (19 July 2004)*. [online]. [citováno 2013-03-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2004/declaration-of-visegrad>>
- [86] Visegrad Group. *Guidelines on the Future Area of Visegrad Cooperation*. [online]. [citováno 2013-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/cooperation/guidelines-on-the-future-110412>>
- [87] Visegrad Group. *Historie V4*. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/historie>>

- [88] Visegrad Group. *Joint Communiqué of the Ministers of Defence of the Visegrad Group*, 4 May 2012, Litoměřice. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/joint-communique-of-the>>
- [89] Visegrad Group. *Joint Statement on the Enhanced Visegrad Group Activities in the Eastern Partnership*. 16.6.2011. Bratislava. [online]. [citováno 2013-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2011/joint-statement-on-the>>
- [90] Visegrad Group. *Joint Statement of the Foreign Ministers of the Visegrad Group*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2010/joint-statement-of-the>>
- [91] Visegrad Group. *Letter of the Prime Ministers of the Visegrád Group Countries*, 22 June 2012. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2012/v4-letter-ec-june-2012>>
- [92] Visegrad Group. *Meeting of Prime Ministers of the Visegrad Group Countries, Warsaw (8 December 2004)*. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2004/meeting-of-prime>>
- [93] Visegrad Group. *Press Statement of Prime Minister Gordon Bajnai*. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2010/press-statement-of-prime>>
- [94] Visegrad Group. *Statement of the Ministers of the Interior of the Visegrad Group (11 September 2003)*. [online]. [citováno 2013-03-010]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2003/statement-of-the>>
- [95] Visegrad Group. *The Kroměříž Declaration*. [online]. [citováno 2013-01-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/2004/declaration-of-prime>>
- [96] Visegrad Group. *Visegrad Declaration 1992*. [online]. [citováno 2013-01-10]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412>>
- [97] Visegrad Group. *Visegrad Group Presidency Communication on Multiannual Financial Framework, 14 October 2011*. [online]. [citováno 2013-04-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.visegradgroup.eu/calendar/2011/visegrad-group>>

- [98] Vláda ČR. *V Budapešti se sešla Visegrádská čtyřka*. 2010-02-25. [online]. [citováno 2013-04-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/v-budapesti-se-sesla-visegradska-ctyrka-68717/>>
- [99] ZELENICKÁ, Z.: *The Visegrad Group and the EU - Balanced Relationship Between the Visegrad Group and the EU?*. Politické vedy/Studies. [online]. [citováno 2013-03-07]. Dostupné z WWW: <http://www.fpvmmv.umb.sk/userfiles/file/4_2009/2_zelenicka.pdf>
- [100] ZENKNER, P.: *Zájmy Polska a ČR se kryjí*. 2011-07-13. [online]. [citováno 2013-05-04]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8801/19287/clanek/zajmy-polska-a-cr-se-kryji/>>
- [101] ZETOCHA, K.: *Spolupráce Visegrádské čtyřky v oblasti vyzbrojování*. 2011-03-29. [online]. [citováno 2013-04-23]. Dostupné z WWW: <<http://ustavmezinarodnichvztahu.cz/article/spoluprace-visegradske-ctyrky-v-oblasti-vyzbrojovani>>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rozpočet MVF, příjmy a výdaje (EUR)	24
Tabulka 2: Hlasy členských států a procentuální podíl obyvatel zemí v Radě EU od 1.1.2007	31
Tabulka 3: Hlasy V4 a procentuální podíl obyvatel zemí v Radě EU od 1.1.2007	34
Tabulka 4: Přehled setkání zemí Východního partnerství s Visegrádskou skupinou .	40